

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

Cilt/Volume: 4, Sayı/Issue: 4, Aralık/December 2020

Elif SAYAR

Dr. Öğr. Üyesi, Avrasya
Üniversitesi / Türkiye
elif.sayar60@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-007892-691X>

**Tasarının Biçimlenişi ve Edebî Metinlere
Yansıması: 2000'lerden Sonraki Popüler Türk
Romanlarında "Araçsallaşma" ve Yazarın Rolü***

*Formation of The Bill And It's Reflection to Literary
Texts: "Instrumentation" and The Role of The Author in
Popular Turkish Novels After 2000s*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 15.07.2020
Kabul Tarihi/Accepted: 26.12.2020
Yayın Tarihi/Published: 30.12.2020

Atıf/Citation

Sayar, Elif (2020) Tasarının Biçimlenişi ve Edebî Metinlere Yansıması: 2000'lerden Sonraki Popüler Türk Romanlarında "Araçsallaşma" ve Yazarın Rolü . *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4 (4), s. 1093-1125. DOI: 10.34083/akaded.769952.

Sayar, Elif (2020.) Formation of The Bill And Its Reflection To Literary Texts: "Instrumentation" and The Role of The Author in Popular Turkish Novels After 2000s. *Journal of Academic Language and Literature*, 4 (4), p. 1093-1125. DOI: 10.34083/akaded.769952.

<https://doi.org/10.34083/akaded.769952>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

*Bu makale Prof. Dr. Saban SAĞLIK danışmanlığında Elif SAYAR'ın Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırladığı "Araçsallaşma" Kavramı Açısından 2000'lerden Sonraki Popüler Türk Romanlığı Adlı" doktora tezinden üretilmiştir.

Öz

Medya ve popüler kültür gibi çeşitli alanların etkisi altında kalan popüler romanlar, kendi amacından çıkıp tarih, siyaset, din, kadın, vs. gibi sahaların aracı durumuna gelir. Bu durumda roman türü, estetik hedefinden saparak işlevsel yönü itibarıyla kendi dışındaki bir alana hizmet eder. Yazar, eserini kendi isteği doğrultusunda, bilinçli olarak “o” alanın aracı haline getirebilir. Eserini kaleme alan kişi, böyle bir gaye gütmeyen de eserinin yayımlanmasından sonra belirli kitlelerce popülerleştirilmesi ile başka bir sahaya hizmet edebilir. Bu konudaki varsayım, eseri oluşturan yazarların kitap hakkındaki düşünceleri ile anlaşılır. 2000’lerden sonra yayımlanan popüler Türk romanları, siyaset, din, aşk, kadın, savaş, tarih, akademi, suç ve adalet gibi birçok alanın aracı haline gelir. Çalışmada eserler; türünde seçilen bir örnek dâhilinde, aracı olduğu konu bakımından değerlendirmeye tabi tutulur. Böylece “2000’li yıllardan sonra yayımlanan popüler Türk romanları hangi alanların aracı haline gelir?” sorusuna bir yanıt aranır.

Anahtar Kelimeler: Popüler Kültür, Popüler Edebiyat, Popüler Roman, Araçsallaşma.

Abstract

It is seen that popular novels that are under the effect of several fields deviate from their own aim and become an instrument of these fields. A novel which is an instrument deviates from its aesthetic aim and serves an other field in respect of its functional side. An author can make his/her novel an instrument of “that” field willingly and deliberately for a purpose or the author might not have such an aim, but the novel can be popularized by a certain mass of people after it is published, and it can serve another field. The assumption about this issue is understood by the author’s opinions about the novel. The popular Turkish novels published after the 2000s become an instrument of several fields such as politics, religion, love, women, war, history, academics, crime and justice. In this study, samples have been selected in the works’ own genre and the novels have been analysed in terms of the topics for which they become an instrument. In this way, an answer to the question “For which fields the popular Turkish novels after the 2000s serve as an instrument?” has been looked for.

Keywords: Popular Culture, Popular Literature, Popular Novels, Instrumentalization

Giriş

Popüler romanlar, edebiyatı bir sanat olarak değil "maksadını gerçekleştirmedi bir araç olarak" görür. "Araçsallaşma" kavramı ile kastedilen, popüler romanların edebiyatın dışında kullanılmasıdır. Bu bağlamda, edebî bir tür olan roman, sanatın dışına çıkar. Maksadını gerçekleştirmedi çeşitli alanların aracı hâline gelen roman "edebiyat dışı" sayılır. "*Kanondan dışlanan edebiyat*" (Veli, 2013:24) olarak görülen popüler edebiyatta bir romanın çok satması onun popüler roman olduğu anlamına gelmez elbette, kanonik eserler de çok satabilir ancak popüler roman olarak değerlendirilmezler. Söz gelimi Orhan Pamuk'un eserleri, Türkiye'de ve dünyada çok satanlar listesine girmesine rağmen eserlerinde işlediği bireysel psikoloji, derinlemesine işlenen yabancılaşma teması, metinlerarasılık ve üst kurmaca...vb. gibi yeni ifade arayışı özellikleriyle, popüler romandan oldukça uzaktır. Genel itibarıyla, belirli formüllerle, basmakalıp olaylara ve kahramanlara dayanan popüler romanlarda, okuyucunun dış dünya ile ilişkisi sorgulanmaz. (Eco, 1995:49) Dünyevi sorunların basitleştirildiği popüler romanlarda, edebiyatın sorgulayıcı ve dönüştürücü etkisi dışarıda bırakılır. Ancak bu romanlar her zaman edilgen değildir. Bu romanlar, kültürel biçimleri yansıtmakla kalmaz bununla birlikte onu yeniden üretir. Popüler romanın dili ise konuşma diline yakın okuyucuyu etkileyecek biçimdedir. Okurla doğrudan ilişki kurma peşinde olan yazar, mümkün olduğu kadar çok okuyucuya ulaşma çabası içindedir. Böylece işlevsel olmak, yazınsallığın önüne geçer. Yazınsal dil ile kastedilen, sadece hikâye anlatımında kalınan yüzeysel anlatım değil, çok katmanlı bir yapıya sahip olan, metin içindeki kullanımına göre değişiklik gösteren dildir.

2000'li yıllarda popüler Türk romancılığı, popüler kültüre bağlı olarak çeşitlenir ve farklı türlerde eserler verilir. Alternatif tarih, siyaset, din, aşk, kadın, ahlak ve cinsellik, çevre, biyografi, sosyoloji, sanat, edebiyat, tarih, komplo teorisi, çağın eleştirisi, suç ve adalet... vb. gibi birçok konuda popüler roman örneklerine sıkça rastlanır. Popüler romanların kalıplaşmış yapısal özelliklerinin yanında "Postmodernizm" ve "Yeni Tarihselcilik" kuramı, 2000'lerden sonra romanı şekillendiren akımlar arasındadır. 2000 sonrası roman, teknolojik gelişmeler ve küreselleşmeyle, tüketim çağının en hızlı zamanlarını yaşar. Sadece kitap sayfalarında değil, e-book şeklinde de piyasada yer alan popüler romanlar, geniş bir okuyucu kitlesine hitap eder ve hızlıca tüketilir. İnternet ortamında yazılan ve yayınlanan popüler romanlar, önemli ölçüde okuyucu kitlesine ulaşır ancak onların basımı yapılmaz. Diğer taraftan internet siteleri, okuma oranında belirleyici karar mekanizmasıdır. İnternette, okunma oranı belli bir sayıya ulaşan e-book'lar (e-kitap) basılır ve seriler halinde okura sunulur. Özellikle Wattpad uygulaması, okuyucu ve yazarlar için dünyanın en büyük topluluğu olarak kabul edilir. Bu platform, yazarların keşfedilmemiş ve yayımlanmış çalışmalarını içermektedir. Burada okunan eserler sonrasında Ephesus yayınları tarafından yayımlanır. Öznur Yıldırım'ın 2015'te yayımı

yapılan “*Kötü Çocuk*” serisi (125 milyon internette tıklanma/okunma) bu türün en güzel örneğidir. Çeşitli yayın evlerinin, piyasaya sürdüğü ‘ismarlama’ romanlar, büyük kazanç kapısıdır. Bir pazarlama aracına dönüşen roman, kitabın yanı sıra yazarlarını da öne çıkarır. Popüler roman okuru, romanın başlığı ve konusu yerine yazarın ismine göre seçimini yapabilir. Billboardlarda ve çeşitli reklam araçlarıyla eserin kendisinden önce popüler olan yazarlar, “popüler pazarın” bir parçası hâline gelir. Bu durumda “Popüler olan roman mı yoksa yazarın kendisi mi?” sorusunu tartışmak gerekir.

Sinema ve televizyonun Türkiye’deki popüler roman literatürünün oluşumunda büyük payı olduğu görülür. Bu yolla popüler ve edebî, eski roman ve romancılar popüler olur. Özellikle 2000’lerden sonra pek çok romancının eserleri dizi/film yapılır. 2000’lerden sonra dizi/filme uyarlanan Vedat Türkali’nin “*Fatmagül’ün Suçu Ne?*”(Senaryo 1986), Şule Yüksel Şenler’in “*Huzur Sokağı*”(2000), Nermin Bezmen’in “*Kurt Seyit ve Şura*”(1999) Peyami Safa’nın *Fatih Harbiye*(1939) ve *Cingöz Recai*(Popüler Polisiye), Refik Halit Karay’ın “*Bugünün Saraylısı*”(1954), Orhan Kemal’in “*Hanımın Çıftlığı*”(1961), Halit Ziya Uşaklıgil’in “*Aşk-ı Memnu*”(1925), Reşat Nuri Güntekin’in “*Dudaktan Kalbe*”(1925), *Çalıkluşu*(1922) ve “*Yaprak Dökümü*”(1930) Nahit Sırrı Örik’in “*Sultan Hamit Düşerken*” gibi Türk edebiyatının önemli eserleri popüler hale getirilerek diziyeye sinema filmi türünde izleyicilere sunulur. Böylelikle özel televizyonlarda sıkça gündeme gelen roman ve romancılar, günümüz okuruna/izleyicisine tekrar hatırlatılır ve tanıtılır.

Popülerleştirme yollarından biri de romancının doğum ya da ölüm yıldönümüdür. Bu isimlerin başında Ahmet Hamdi Tanpınar gelir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın doğumunun 100. yılına denk gelen 2001 yılı, değişik etkinliklerle anılıp birçok dergide “Tanpınar Özel Sayısı” çıkarılmıştır. Yarışmalar ve tanıtımlar Tanpınar’ı, doğumunun 100. yılında popüler bir isim haline dönüştürülmüştür. Tanpınar’ın eserleri popüler bir özellik taşımaz. Ancak donanımlı ve kültürlü okuyucu kitlesine sahip Tanpınar, anma günleri ile 2000’li yıllarda popüler hâle getirilmiştir.

Tanpınar’ın yanı sıra Orhan Pamuk, Ahmet Altan, Elif Şafak, İhsan Oktay Anar ve Hasan Ali Toptaş gibi isimler de içeriği ve yapısı itibarıyla popüler olmayan ancak medya organları tarafından popülerleştirilen isimlerdir. Romanların çok satılması ve tanınması onların çok okunduğu ve anlaşıldığı anlamına gelmez. Ancak popüler romanlar genelde çok okunduğu kadar kolaylıkla anlaşılabilir romanlardır. Popüler ile edebi ya da popülerleştirilen edebi olanı nasıl ayıracağız? Edebiyatın derinliği ve yüzeyselliği neye bağlıdır? Sorularına bir açıklama getirmek gerekir. “*Nasıl*” anlatıldığı sorusuna kapsamlı ve nitelikli bir karşılık verebilen, bütün öğeleriyle derin yapısını bütünlemiş, görünürdeki anlamının ötesine geçebilmiş, sadece ne söylediği ile değil nasıl söylediği ile kendini kanıtlamış eserler, nitelikli edebiyat içinde değerlendirilir.

“Edebiyat” denilince akıllara ilk bu anlamı gelir. Bir romanın popüler olmasıyla popüler edebiyatı birbirine karıştırmamak gerekir. İnce Mehmed’in, bugüne dek bir milyon iki yüz bin satması, onu popüler roman yapmaz. Bir eşkıyanın başkaldırı hikâyesi olan roman, evrensel başkaldırı duygusunu hâlâ bugün de verebildiği için popülaritesini korumaktadır.

Kitapları popülerleştiren nedenler arasında gündemi meşgul eden tartışmalar da göz ardı edilemez. 18 Haziran 2017’de *Hürriyet* gazetesinde yayımlanan bir haberde ‘Türk Edebiyatının Gelmiş Geçmiş En İyi 100 Romanı’ yeniden belirlenmiştir. İlk beş eser şöyledir: 1. *İnce Memed*, Yaşar Kemal 2. *Tutunamayanlar*, Oğuz Atay 3. Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Ahmet Hamdi Tanpınar 4. *Huzur*, Ahmet Hamdi Tanpınar 5. *Kara Kitap*, Orhan Pamuk. Popüler romanların “*En iyi roman*”, “*En çok okunan roman*”, “*Okunması gereken romanlar*” ve “*Yazarın seçtikleri*” gibi listelerle okura sunulması, onları popülerleştiren diğer yöntemdir. Listeleme ve kategorize etme, çeşitli eleştirilere meydan verir. Listenin hangi kurul tarafından oluşturulduğu ve neye göre sıralandığı gibi sorunlar, çoğu zaman tartışma konusu olur. Çünkü bu listeler, eseri popülerleştirir ve iktidar anlayışının bir parçası haline getirir. Otoritenin belirli yazarları ve serileri gündemde tutması, onların çeşitli yollarla reklamını yapması, o eserleri bir edebiyat kanonuna dönüştürür. Özellikle okullarda okunan “*100 Temel Eser*” listeleri, bunun en güzel örneğini oluşturur. Popüler romanların genelde yer verilmediği bu listeler, iktidar anlayışının okura aşılama istediği ideolojik görüşleri içerir.

“Politik Bir Meta”: *Şu Çılgın Türkler*

Edebiyatı, maksadını gerçekleştirmedi bir amaç değil bir araç olarak gören yazar, belirli bir dünya görüşünü okura vermeyi hedefler. Bu noktada politikanın edebiyata taşınması ve edebiyatta edebi değer ölçüsünün ne olduğu sorunsalı, uzun yıllar edebiyat kamuoyunda tartışılmalı bir konudur.

“Burada en doğru yol, edebiyatın evrensel tanımından yola çıkarak konuya yaklaşmaktır: Edebiyat, belli estetik kurallar dâhilinde yazılan bir sanat yapısıdır. Sanatın evrensel doğasına ve amaçlarına bağlı kalınırsa, eserin konusu ve yazarının toplumsal güdümlülüğü fazla bir rol oynamayacaktır. Yani konu politik olabilir de olmayabilir de. Önemli olan, konunun işlenişinde evrensel estetik kurallara bağlı kalınmasıdır.” (Eygün, 2005:247)

Sosyal ve ekonomik hayatının vazgeçilmez unsuru olan politika, geniş anlamda yazarın dünya görüşüne ve inancına yansır ancak dar anlamda edebiyat, politikaya alet edilir. Çıkış noktası, politik söylemler olan romanda estetik dışı amaçlara ulaşma

çabası söz konusudur. Amaç, politik propaganda ile okurun politik ve toplumsal düşüncesini etkilemektir. Böylelikle edebiyatın güncel bir tartışmanın ortasında kaldığı görülür. Siyaset\politikanın aracı durumunda olduğu tespit edilen eserler arasında Turgut Özakman'ın *Şu Çılgın Türkler*'i öne çıkar. 2005'te yayımlanan, konusunu Millî Mücadele Dönemi Türk milletinin mücadelesinden alan *Şu Çılgın Türkler*, bir belgesel-roman türündedir. Turgut Özakman'ın elli küsur yıl üzerinde çeşitli araştırmalar sonucu kaleme aldığı bu eser, "Kurtuluş" adlı dizinin de senaryosunu oluşturur. Kurtuluş savaşının tüm detaylarını gözler önüne seren roman, etkili ve sade diliyle geniş okur kitlesine hitap eder. 2005 yılının Nisan ayında Türkiye'de piyasaya çıkan eserin, altı ay gibi çok kısa bir sürede 107. baskıya ulaşması ve Türkiye'de çok yoğun ilgi görmesi değerlendirmeye alınmasının nedenleri arasındadır. 747 sayfadan oluşan kitap, Eylül 2015 itibarıyla 413. baskısını yapar. Popüler siyasi romanlar kategorisinde en çok ses getiren ve ilgi gören kitap, üzerinde yapılan birtakım polemikler ile daha da popülerleşir. Belgelere ve zengin bir kaynakçaya dayanan romanda yazar, tarih kitabı kimliğini kırmak için hayali kahramanlara yer verir. Taner Timur, Özakman'ın başarısını "*Şu Çılgın Türkler ne tarihi, ne de edebi(..) özü itibarıyla siyasal bir eser*" (Timur, 2006:15) olmasına bağlar. Eseri siyasi alana taşıyan yön onun bugünün Türkiye'sinin özlem ve duyarlılıklarını sorgulamasıdır.

Roman, tasvir ve tahliller bağlamında irdelendiğinde, siyasi bir söylemin varlığı açıkça görülmektedir. Eserdeki şahısların fiziksel ve ruhsal durumları, mekân ve ortam tahlili, aracı olduğu alanı yansıtmada etkin rol oynar. Estetik amacın arka planda bırakıldığı romanda 'siyasi' söylem çıkış noktası olur. Türk ulusunun akıl ve bilimin ışığında; çağdaş, bağımsız, eşit ve şerefli bir biçimde yer almasını amaçlayan Kemalizm'in, romanın geneline yayılmış bir düşünce sistemi olduğu görülür. Kemalizm söylemi romanda bazen 'Türk sol'unun bir sesi bazen de halkın 'dini' duygularının ön plana çıkmasıyla kendini gösterir. Yazarın Kemalizm'i öne çıkarmadaki amacı, Atatürk üzerine söylenen olumsuz eleştirilere cevap vermek ve tarihî yanlışlıklara mahal vermemektir. Bundan ötürü eserde, laiklik, din, eğitim ve kadın hakları... vb. gibi konular gündeme getirilerek Kemalizm, geniş bir perspektifte ele alınır. Eser, yazarın niyeti boyutunda değerlendirildiğinde 'Türk mucizesi' adlandırılmasıyla kabul edilen Kurtuluş Savaşı'nın gelecek kuşaklara doğru şekilde aktarması ve emperyalizmle savaşın önemi, yazarın röportajlarında açıkça vurgulanır:

"Gençlerimize uzun zamandır Milli Mücadele'yi gerektiği gibi anlatmıyoruz. Bu yüzden şimdiki birçok orta yaşlılar da Milli Mücadele'yi iyi bilmiyor. Bilmemek oranı gittikçe artıyor. O görkemli olayı eski, soluk fotoğraflara benzettik. Oysa cumhuriyetimiz o mücadelenin ürünü ve kaçınılmaz sonucudur. Yeni devletin kuruluş felsefesini o mücadele belirlemiştir. Anadolu aydınlanması, birliği ve yurttaşlık bilinci o büyük

mücadeleyle başlamıştır. O dönem bilinmeden bugünü okuyamayız, yarımı göremeyiz. Milli Mücadele'nin emperyalizme karşı verilmiş ve kazanılmış ilk kurtuluş savaşı olduğu anlatılmadığı için gençlerimiz başkalarının kurtuluş mücadelelerine imrendiler. Kendi tarihlerine, kendi kahramanlarına yabancılaştılar. Milli Mücadele'nin bir yazarın hayal zenginliğine ihtiyacı yok. Şaşırtıcı bir yakın zaman destanı. Gerçek olaylar hayali çok aşılıyor. Bu gurur ve ibret verici gerçekleri, roman biçimi içinde yansıtmak istedim." (Özakman, 2015:8-9)

Didaktik bir amaç güden Turgut Özakman'ın, eserini bir "menakıpname" olarak kurguladığı görülür. (Durgun, 2006) Yazar, yeni neslin "başkalarının kurtuluş öykülerine imrendiğini kendi tarihlerine ve kahramanlarına yabancılaştıklarını" (Özakman, 2015:9) varsayarak romandan ders çıkarması gereken genç okuyucuyu hedefler. *Şu Çılgın Türkler'i* kendine "bir misyon" (Acu, 2005:50) edinen yazar, eseri üzerine yaptığı söyleşi ve röportajlarında romanı bir araç olarak kullandığını açıkça ifade eder.

"Edebiyatın Elindeki Asa": *Aşkın Gözyaşları 1 Tebrizli Şems*

Dinin popülerleştiği romanlar, maddi değerler tarafından kuşatılan ve kimlik bunalımı yaşayan çatışmalı toplumlarda bir kaçış noktası olarak görülür. Okur için gelenek ve maneviyata dönüşü sağlayan popüler dini romanlar, özellikle 2000'lerden sonra "tasavvuf kültürünün" alt yapısını oluşturur. Bu durumda roman; sanat-edebiyat değil, din-ahlak düzleminde bir işleve sahip olur. Estetik yanın arka plana itildiği bu gibi eserlerde, toplumsal bir dönüşüm hedeflenir, önemli olan estetik kaygı değil "mesaj"dır.

1990'lı yılların kültürel ve siyasi ortamı, milli görüşten muhafazakâr demokrat bir yapıya kayar. 2000'li yılların başlarında eski İslami tutum, entelektüeller cephesinde eleştiriye maruz kalır. "Yeni İslamcılık" (Çayır, 2015:169) olarak adlandırılan bu tutum, "İktidar konusundaki ideolojik bakış açısını değiştir(ir) ve artık toplumu dönüştürülmesi gereken bir obje olarak gör(ür.)" (Canatan, 2003:22-28) Yeni tutum, 2000'lerden sonra yayımlanan popüler dinî romanların yapısını hazırlar. Popüler dini romanlarda İslami değerler ve Batılılaşma arasındaki çatışma, yerini geçmişte yaşamış din büyüklerinin hayat hikâyelerine ve bu hikâyelerden beslenen kurgulara bırakır. Popüler dini romanlarda karakterler, artık İslamcılığın fikri taşıyıcılığını yüklenmek istemez, kendi bireysel sınırlarını çizerler. İncanın bireyselleşme süreci içine girdiği son dönem popüler dini romanlarda, zaman zaman tarihi bir olay zaman zaman da kişilerin örnek yaşam hikâyeleri işlenir. Böylelikle olay örgüsü, batılılaşma sürecinde yaşanan çatışmadan çok modernleşme sürecinin yol açtığı iç çatışmaya kayar.

Son dönemde özellikle Mevlana teması popüler kültürde fazlaca yer alır. Çok satanlar arasında tasavvufa atf yapan kitap, roman ve hikâye mutlaka bulunur. Geniş bir okuyucu kitlesine ulaşan tasavvuf öğretisi, yaygın ve sürekli bir ilginin oluşmasına neden olur. Sosyal medyada ve blog hesaplarında “paylaşılan tasavvufi pasajlar ve kitap fragmanları içeren görselleştirilmiş malzemelerle insanlar birbirlerine düşüncelerini ve duygularını ifade ederken bir yandan da kendi benlik sunumunu ve “izlenim yönetimini” gerçekleştirmektedirler.” (Bölükbaşı, 2016:162) Kişiselleştirilmiş mutluluk ardındaki dindarlık arayışı, tasavvuf öğretisinin önde gelen isimlerinin çeşitli yazarlarca ön plana çıkarılmasına zemin hazırlar. Oluşan popüler ‘tasavvufçuluk’ 2000’lerden sonra “dinsel imgelerle yüklü dinî bir romans türüne evrilir” (Bölükbaşı, 2016:162) Çalışmada popüler dini romanlar içerisinde “dinin” aracı (“din” kavramı ile “İslami mesaj” kastedilmiştir.) durumuna geldiği tespit edilen Sinan Yağmur’un *Aşkın Gözyaşları Tebrizli Şems* de evrilen sürecin bir örneği niteliğindedir. (Sayar: 2018) Sinan Yağmur’un *Aşkın Gözyaşları* serisinin (*Aşkın Gözyaşları1 Tebrizli Şems* (2010), *Aşkın Gözyaşları2 Mevlana* (2011), *Aşkın Gözyaşları3 Kimya Hatun* (2011), *Aşkın Gözyaşları Hamuş*(2013), *Aşkın Gözyaşları5 Yunus Emre*, 2015) ilk kitabı *Tebrizli Şems*, Mayıs 2010 yılında piyasaya çıkar. Biyografik roman türünde inşa edilen roman, Eylül 2015 ‘te 438. baskısını yapar. Forbes’un “Türkiye’nin En Çok Satan Yazarlar” listesinde 2013’te üçüncü sıraya yerleşen yazar, “neo-liberal çağın maneviyatçı kalemşörü” (Durgun, 2014) olarak anılır.

Roman; geçmişte yaşamış, evrensel boyutta tanınan din büyüklerinden Şems ile Mevlana arasındaki muhabbete ve onların yaşamına ışık tutmak amacıyla yazılır. Mevlana ve Şems’in ilahi aşkı arama çabasından doğan tasavvuf öğretisi, salt dini kurallardan öte, güzel ahlak ve sevgiye dayanır. Eserde İslami düşünce sistemi içinde yetişen Mevlana’nın Tebrizli Şems ile tanıştıktan sonra hayata bakışı, sevgi ve aşk penceresinden olur. Yazar, tasavvufi aşk anlayışından etkilenmiş olduğu görülür ve eserini oluşturma nedenini ilahi bir boyuta bağlar:

“17 Aralık 1984’te, üniversite imtihanları başvurumdan bir gece önce bir rüya gördüm. Sislerle kaplı bir yeşil kubbe vardı. Sislerin ardından bir kol uzandı ve bana "Beni yaz" dedi. O gecenin Şeb-i Arus gecesi olduğunu, o kubbenin de Mevlana'nın türbesi olduğunu sonradan anladım. Sınava Konya’da girdim ve Mevlana'nın türbesinde "Ya Rabbi bana burada okumayı yaşamayı ve son nefesimi burada vermeyi nasip et" diye dua ettim. Duam kabul oldu, Konya’da yaşamaya başladım. Sonrasında Şems görünmeye başladı bana. Onlarla birlikte çıktığım içsel yolculuklar sonrasında yazdım kitapları. Haklısın; ben yazmadım bana yazdırıldı. Ben sadece bir kuryeyim. Mevlana ve Şems insanları kucaklamak istiyor. İnsanlar Mevlana'nın deryasında, Şems'in aydınlığında üşüyen sol

yanlarını ısıtmak istiyor. Bunun için yazdırdılar bana bu kitapları.”
(Saruhan, 2012: 14:29)

Tasavvuf öğretisi, dünyanın çoğu yerinde kabul görür ve birçok dinden insanı etkiler. Tasavvufi bir bakış açısıyla örülen roman, okuyanın dini duygularını pekiştirmede ve İslam'ın güzel ahlak ve sevgiye dayalı yönünü yaymada bir araç olur. Sevgi ve hoşgörü temeline dayanan tasavvuf anlayışının ön plana çıktığı eserde okurun, dini öğelerin yanı sıra güzel ahlak öğretileri bakımından da beslendiği görülür:

“Gayret, erdem ve adalet konularında özenli olmaktır; ama dünyevi insanlar gayreti ekonomik sorunları çözmek için kullanırlar. Yalınlık maddi varlıklara ilgi duymamaktır; ama dünyevi insanlar yalınlığı kimliklerini örtmek için kullanırlar. Böylelikle aydınlanmış yaşamın ilkeleri, küçük insanların özel işlerinde araç haline gelir. Ne yazık! İyiliklerinizi de izleyin. Tıpkı kötülüklerinizi gizlediğiniz gibi. İyiliklerinizi ilan etmek, rüzgârın karşısında un savurmak gibidir. Alıp götürür. Eliniz boşta kalır.” (Yağmur, 2015:209)

Popüler dini/İslami romanlarda “ahlak” anlayışı ön plana çıkarılır. Bunun nedeni kurgudaki inandırıcılık boşluğunun bu şekilde telafi edilmesidir. Anlatıcının inandırıcılığı ve dini/İslami romanların gerçeklikle ilişkisi Akçay'a göre şöyle yorumlanır:

”Zira yazarın “gerçeğe benzer” hayatı araçsallaştırdığı romanlarda realizmin izini sürmek anlamsızdır. Gerçekçilikle “gerçeğe benzerlik” arasında fark şüphesiz inandırıcılık meselesidir. Aristoteles'in kötü edebiyat tanımlamasındaki gerekçe de gerçeğe benzer olmaya çalışmaktır.”(Akçay, 2012: 74-75)

Akçay, bu gibi romanları “İslamcı gerçekçilik” kavramıyla tanımlar. İslam'ın yaşam deneyimini sunan popüler dini romanlar, ideolojik propaganda aracı olarak görülürler. İslamcılığın dönüşüm sürecinde, dinin ve modern yaşam tarzının tartışılmasında bir araç olarak görülen popüler dini romanlar, İslami aktörler aracılığıyla okurun, yaşamı sorgulamasında ve anlamlandırmasında yol gösterici bir kılavuzdur.

“Adaletin Terazisi”: *Bab-ı Esrar*

Suç, suçlu, kuşku, gizem, faili meçhuller ve cinayet gibi öğelerin yer aldığı popüler polisiye romanlar, sosyal olaylarla beslenirler. Faili meçhul olaylar, polisiye romanlarda gizemli cinayetlerin kurgulanmasına malzeme olur. Toplumdaki suç ve

suç potansiyelini göstermede ve açığa çıkarmada bir araç olarak kullanılan popüler polisiye romanlar, okuru bir adalet arayışı içine sürükler. Kendine has yöntemleri ile günümüzde popülerliğini koruyan polisiye romanların, popüler olma nedenlerini Murat Belge dört nedene dayandırır. İçlerinden biri bu çalışmanın kilit noktasını oluşturur: “Polisiye roman Tanrı’dan kopan insanın adalet aracıdır.” (Belge, 2014:37-39) Adalet arayışı bahsolunca Sokrates’in Savunması ve değişmeyen adalet arayışı, anmadan geçilemez. Toplumun vicdan borcu olan bu kavram, kötülöklere ve haksızlıklara karşı yapılacak bir ölçü bedelidir. Toplumdaki aksak yön ve adaletsiz tavır, hukuki açıdan kanunlarla, dini açıdan şeriatla, edebi açıdan ‘roman’la sağlanır. Romanın bu şekilde bir işlevinin olması(adalet), özellikle popüler polisiye romanlarda, açıkça görölebilen bir maksada dönüşür.

Popüler polisiyeler arasında değerlendirmede ele alınan Ahmet Ümit’in *Bab-ı Esrar*’ı, fantastik öğelerle kurgulanır. 2008 yılında yayımlanan *Bab-ı Esrar* adlı yapıt, klasik bir polisiye roman olmanın yanı sıra konusu itibarıyla, yüzyıllar önce yaşayan Mevlana ve Şems-i Tebrizi’nin hayat hikâyesine uzanır. Yazar, bir yandan Şems-i Tebrizi’nin kişiliğini okura sunarken bir yandan da günlük hayattan bir karakteri (Karen/Kimya) yaratır. Karen/Kimya karakteri ile yüzyıllar öncesinden gelen Şems-i Tebrizi’yi bağdaştırılarak alışılmadık bir kurgu ortaya koyulur. Okur, bu sıra dışı kurguda, hem reel hem de itibari zamanda gerçeğin peşine düşer:

“Sözler hakikat değildir, ağzımızdan çıkan seslerdir. Yeryüzünün gelmiş geçmiş en yetenekli söz ustaları dahi yaşamın en basit anılarını bile bize gerektiği gibi anlatamaz. Renkleri gösteremez, kokuyu duyuramaz, dokunuşun verdiği hazzı hissettiremez, sesleri işittiremez, yiyecekleri tattıramaz. Diyelim ki bir mucize oldu bunları yaptı, ama insanların ruhunda olup biteni aktaramaz. Belki akıl yürütür. Belki gürbüz düşüncelerini aklın uçayağından biri olan mantığın üzerine bindirip zihnin sonsuz ufuklarında keyfince geçindirir. Ama insan ruhunu anbean değişen haline asla gerektiği gibi anlatamaz(...) “ama karamsarlığa kapılma” dedi,” sözün anlatamadığını yaşam anlatır. Hakikati öğrenmek için söze değil, yaşamaya ihtiyaç vardır.” (Ümit, 2016:118)

Katil kimdir? Cinayeti nasıl işlemiştir? Neden işlemiştir? sorularının temel merak duygusu ayakta tutulur. Romanda otel yangınında ölen iki garson ve Şems cinayeti çözülmeye çalışılır. Otel yangınında iki garsonun ölümündeki gizem araştırılırken yüzyıllar öncesine dayanan bir cinayetin de (Şems) perde arkası aralanır. Popüler polisiye romanlar, kendine ait araştırma yöntemleriyle toplumsal bir işleve sahiptir. Ahmet Ümit romanlarında kurguladığı karakterlerin toplumsal yönüne değinerek katilleri şöyle tanımlar:

"Benim romanlarımda katiller hepsi çok iyi insanlardır. Çünkü suç denen şeyi yaratan toplumdur. Yani o kişi doğuştan saldırgan değilse ki çoğunlukla değildir, toplumun kendisi bu suçluyu üretir. Genellikle haksızlık sonucunda insanlar cinayet işler(...) Aslında katil ile aramızda çok ince bir çizgi var." (Aslan, 2000)

Yazar, eserinde karakterlerini oluştururken suç ve suçun altındaki nedenleri göstermek için karakterlerin psikolojilerine iner. Çünkü onun için normal insan ile suçlu insan arasında ince bir çizgi vardır. Herkes olumsuz şartlar altında potansiyel bir katile dönüşebilir. Ahmet Ümit bilinen Şems hikâyesine bir cinayet meselesi üzerinden yaklaşarak tarihi bilgiyi bilinenden farklı yorumlar ve alternatif bir son oluşturur. Yazar, romanın imkânlarını(kurgu) kullanarak kendi alanı(polisiye) dâhilinde, tarihsel bilgiyi değiştirmekten çekinmez ve onu niyeti doğrultusunda işler. Ümit, "*Yazarlık Ağır İştir Ama Mutluluk Verir*" adlı röportajında kitabı kaleme alma amacını şöyle dile getirir:

"Mevlana kitabı benim bir süredir yazarlık çiziminde olan bir anlayışın devamıydı. Üzerinde yaşadığımız toprakların muhteşem bir tarihi ve kültürü olduğuna inanıyorum. Biz bunun farkında değiliz. Mevlana da bu anlamda mistik kültürün doruklarından biri. Shakespeare 400 yıldır okunuyorsa Mevlana 700 yıldır okunuyor. Bu insanın tanınmasını istedim. Mevlana'nın İslamiyet'e bakış açısı çok farklı. Farklı bir şekilde algılıyor inancı. Hoşgörünün temel olduğu bir anlayışı var. Buna da bu sıralar çok ihtiyaç duyuluyor. Bu nedenle bu kitabı yazdım." (Kandemir, 2011:33)

Ahmet Ümit, üzerinde yaşanan tarihi mirasın önemine değinerek mistik kültürün duayeni Mevlana ve Şems gibi dini şahsiyetleri polisiye kurgu içinde tanıtmak ister. Hoşgörü temeline dayanan tasavvuf öğretisi ise bugünün bir ihtiyacı olarak gösterilir. Romanda iki cinayet aracılığıyla toplumdaki suç potansiyeline tepkisel bir dil oluşturulur. Okur kendine ait adalet duygusuyla eserde yer alır. Polisiye romanlardaki maktul ve katilin ortaya çıkması için yapılan tüm çabalar, egemen gücün himayesinde olan adalet anlayışını ortaya çıkarmak içindir. İster iyilik ister kötülük için olsun, mücadele veren şahıslar, aynı savaş yöntemini kullanır. "Bunlar, toplum karşıtı yöntemlerdir: Kısasa kısas; amaca giden her yol mubahtır; adalet kılıçla da olsa üstün gelmelidir." (Eco, 2017:112) Bu nedenle eser, hem otel yangınındaki garsonların hem de Şems cinayetinin çözülmesinde, topluma yeni adalet ve ahlak arayışı getirmede bir araç olarak görülür.

Tüketim Kültürünün İkonu: Aşk

Popüler aşk romanlarında aşktan başka her şey ötelenir. Onlar “aşk dışında hiçbir konuyu sorunsallaştırmaz. Dış dünya tamamen ihmal edilir ve olduğu gibi kabullenilir.” (Uğur, 2013:71) Türk romanının son zamanlardaki çok satan isimlerinden Elif Şafak’ın Mart 2009’da yayımladığı *Aşk* adlı romanı, odağa aldığı tasavvuf düşüncesi ekseninde, aşkı ve kişisel özgürlüğü konu alır. Bu roman ile yazar, “Türk edebiyat tarihinin en kısa sürede, en çok satan edebi eserin yazarı” olur. Eserin çok satan kitaplar listesinde yer almasının nedeni, bir aşk kitabı olduğu için mi? Yoksa başarılı bir pazarlama yöntemi uygulandığı için mi? sorularına Doğan Kitap Genel Yayın Yönetmeni Deniz Yüce Başarır şöyle karşılık verir:

“Aşk” bir aşk romanı olduğu için çok satmadı. Elif Şafak’ın kitabı özgün bir roman. Aşk ismi, çok sade ve güzel geldiği için kitaba kondu. Bence içeriğinin iyi olması, okura hitap etmesi ve Elif’in bir marka olmasıydı başarının asıl sebebi. Yayınevi olarak bizim pazarlama faaliyetlerimizin, kitabın arkasında durmamızın ve reklam ajansı ile koordineli çalışmamızın da elbette alınan başarılı sonuca katkısı olmuştur. Ancak özellikle altını çizelim; kitabın içeriği iyi olmadığında yapacağınız pazarlama faaliyetlerinin katkısı da kayda değer olup fark yaratmaz.” (Sayım, 2016, www.gazetevatan.com)

Bu noktada kapitalist üretim biçiminin edebiyata etkisini, kavramsal düzeyde tartışmaya açan Türkeş, “marka” ve “isim” kavramlarını ayrı ayrı yorumlar. Buna göre kapitalizmin etkisiyle büyüyen kitap endüstrisi içinde edebi yapıtların birer meta haline gelmesi, bugün edebiyat alanında büyük isimlerin değil markaların konuşulmasına sebep olur. Ürün markalarına benzer şekilde yazarlar da ‘yaratıcılık’, ‘deha’ gibi edebiyat alanına özgü kavramlarla markalaştırılır. Zaman içinde varlığını ve değerini koruyan romanların ise entelektüellerin nezdinde “marka” değil, “kült” olarak kavramsallaştığı görülür. (Canbay, 2014) Bu saptama doğrultusunda edebiyat çevrelerinin kültürel alandaki “değer” kavramını, satış rakamları ya da popülerlikten çok “kalıcılık” özelliği üzerinden tanımladıkları söylenebilir.

Aşk romanı, iç içe geçmiş iki aşk hikâyesinden oluşur. Biri Batı’da, 2000’li yıllarda, Yahudi asıllı Amerikalı Ella Rubinstein ile İskoç kökenli, ateist, sonradan Müslüman olan Aziz A. Zahara arasında, diğeri ise Doğu’da 1200’lü yıllarda yaşayan Mevlana ile Şems-i Tebrizi arasında geçer. İnsanlık tarihi boyunca farklı şekillerde ortaya çıksa da özde hiç değişmeyen hakiki “aşk”, romanın ana temasıdır. Eserini tasavvufi aşk üzerine kurgulamaya çalışan yazar, romanın ana eksenini oluşturan aşk temini, yer ve zamandan bağımsız olarak anlatmaya çalışır. Çünkü tasavvufi anlayışa göre aşk, zamana ve mekâna göre sınırlı değildir, değişmez. Bu anlayış Şems’in 40 kuralı ile

özetlenir. Boston-Amsterdam, Bağdat-Konya hattında okuyucuya aktarılan 'Gönlü Geniş ve Ruhü Gezgin Sufi Meşreplilerin' son kuralı şu şekildedir:

"40. Kural: Aşksız geçen bir ömür beyhude yaşanmıştır. Acaba ilahi aşk peşinde mi koşmalıyım, yoksa dünyevi, semavi ya da cismani diye sorma! Ayrımlar ayrımları doğurur. Aşk'ın hiçbir sıfat ve tamlamaya ihtiyacı yoktur. Başlı başına bir dünyadır aşk. Ya tam ortasında, merkezinde ya da dışındadır, hasretinde." (Şafak, 2009:415)

Şems'in kırk kuralı ilk başta, din kitaplarının ve kurumlaşmış dinlerin kurallarını çağırtsırsa da onlardan çok farklıdır. İnsanların yaşamlarını kalıplaştırmak değil, aksine onları basmakalıp düşüncelerden kurtarmayı, yaşamın merkezine sevgiyi/aşkı yerleştirmeyi amaçlar. Varoluş özünün aşk olduğu romanda Aziz'in yazdığı *Aşk Şeriatı* kitabı günümüz materyalist aşk anlayışına bir gönderme niteliğindedir:

"Kimsenin aşkın inceliklerine vakit bulamadığı bir dünyada "Aşk Şeriatı" daha büyük önem kazanmakta.(...) Çünkü aşk, hayatın asıl özü, esas gayesidir. Mevlana'nın bizlere hatırlattığı üzere, gün gelir, herkesi, ondan köşe bucağın kaçanları bile, hatta "romantik" kelimesini bir suçlama gibi kullananları dahi kısıktırak yakalar aşk." (Şafak, 2009:31).

Eserde, insanlığın hayatı boyunca aradığı saf aşkı, tasavvuf yolu ile bulacağı vurgulanır. Şafak, "Şems ve Mevlânâ hakkında bir kitap yazayım arzusuyla kaleme almadım bu kitabı. Ben "aşk"ı anlatmak istedim. Buydu çıkış noktam." (Cumalıoğlu, 28 Mart 2009) cümleleriyle eseri yazma niyetine bir açıklık getirir. Romanda kutuplaşmanın, dini ve politik tartışmaların tek çözümü olarak birleştirici, bütünleştirici ve özgürlükçü olan "aşk" ileri sürülür. Aziz Zahara'nın "*Aşk Şeriatı*" isimli romanında ise "millî veya dinî aidiyetler üstünlüğü ve özerkliği telkin eden bir kurgu ön plana çıkarılır." (Kırımlı, 01.02.2012).Eserde araçsallaşan aşk ögesi, her türlü inanç ve meslek grubundan insanı kapsayan evrensel bir aşk inancının göstergesidir. Mehmet Tekin romanda 'aşk' kavramının araçsallaştığını şu dizelerle destekler:

"Modernleşme rüzgârıyla içine sürüklendiği girdaptan bireyi, kurtarsa kurtarsa ancak tasavvuf kurtarabilir Batı yorulmuş, modernleşme miti eski cazibesini kaybetmiş, bir zamanlar ruhları cezbeden, gözleri kamaştıran modernitenin ışığı zayıflamıştır. Bireyin, insanlığın ruhunu aydınlatacak yeni bir ışığa, yeni bir kurtuluş mitine gereksinim vardır.. Kurtuluşun salah ve selametinin yeni adresi Doğu'dur. Ve ışık Doğu'dan yükselecektir!.. Aşk romanının zihinlere taşımak istediği, daha doğrusu taşıdığı "tez" budur; anlatılan da bu "tez" in meşrulaştırılmasından ibarettir" (Tekin, 2010:14).

Bu, eserin araçsallaştığının açıkça bir ibaresidir. Aşk kavramını, tasavvuf öğretisi içinde manevi bir boyuta taşıyan yazarın, isteyerek veya istemeyerek modern dünyada yaşayan insanın manevi eksikliğine hitap ettiği söylenebilir.

Bir eserin propaganda aracı olarak görülmesi o eseri araçsal kılar. Düccane Cündüoğlu bu savı destekleyerek Aşk'ın kuralları olur mu? sorusundan hareketle Şafak'ı, eserini propaganda aracı olarak kullanmakla eleştirir. Bu eleştiri ise çalışmanın tezini destekler.

“Aşk'ın kuralları olur mu? Ne münasebet, Aşk'ın kuralı olmaz ki kuralları olsun! Aşk koşulsuz olandır. İçinde "çıkır" ilkesinin olmadığı tek insanî edimdir. Külliyyen hazdır. Bütünüyle zevktir. Süreç içerisinde oluşmadığından her türlü koşuldan, her türlü kuraldan âzadedir. Anî'dir; yani anda var olur; bir anda...(...)Elif Hanım, romanınızı tüm dikkatimle okudum ve şu kanaate vardım ki siz sanat değil, resmen propaganda yapıyorsunuz! Ortak değerlerimizin içini boşaltmakla kalmıyor, o boşalan alana, sözüm ona aşk diye diye modernliğin en çiğ, en batıl inançlarını boca ediyorsunuz.” (Cündüoğlu, 30 Ağustos 2009)

Hemen hemen aynı dönemlerde farklı roman türlerinde kaleme alınan eserler (*Aşkın Gözyaşları Şems Tebrizi, Bab-ı Esrar, Aşk*), aynı tarihi şahsiyetleri konu alır. Bu eserler, Mevlana ve Şems'in popülerleştirilmesinde ve bir tüketim aracı haline gelmesinde büyük rol oynar. Postmodernizmin ve popüler kültürün vazgeçilmez kaynaklarını oluşturan Mevlana ve Şems; filozof, terapist, şeyh, yaşam koçu ve ilişki uzmanı gibi unvanlarla modern, kapitalist tüketim kültürünün ikonu olurlar. (Batı, 2015:137)

Tarihin Yeniden Yorumu: Bozkırın Sırrı Türk Peygamber

2000'lerden sonra, “Yeni Tarihselcilik Kuramı”nın etkisiyle, edebiyat kuramlarındaki tarihi gerçeklik yeniden yorumlanır. Son zaman popüler tarihi romanlarda; tarihi olaylara ve şahsiyetlere büyük bir yönelimin olduğu görülür. Yeni Tarihselcilerin iddia ettiği düşünce, tarihin subjektif bir şekilde aktarıldığı, dolayısıyla gerçeği bire bir yansıtmayacağıdır. Onlara göre tarih, iktidarın ve muhalefetin ideolojisi doğrultusunda yeniden oluşturulur ve okurlara sunulan gerçek, bir kurgudan ibaret olur. Bu bağlamda bir tarihçi ile romancı arasında farkın olmadığı, tarih ile kurgunun iç içe geçtiği söylenebilir. (Munslow, 2000:60-236) Tarih ile kurgunun iç içeliği, son zaman popüler tarihi romanlarda sıkça işlenir. “Nasıl anlatılır?” sorusundan çok “Ne anlatır?” sorusuna cevap veren popüler tarihi romanlarda, Türk kimliği ve Osmanlı öncesi eski Türk tarihi yüceltilir:

"Bir 'değer'in yüceltilmesi için, o değer'in kuvvetli bir siyasi, kültürel ve ekonomik alt yapısının olması gerekir. Popüler tarihi romanlarımızda, romanda geçen olayların içerdiği dönemin siyasi, kültürel ve ekonomik yönlerine herhangi bir tahlili bakış yöneltmez. Romancı bu konuda roman diliyle herhangi bir tahlil yapmaktan çok, bazı gerçek tarihi kaynaklardan alıntılar yaparak devri tanıtıma çalışır." (Sağlık, 2002:147)

Romanlarda bilinçli veya bilinçsiz yüceltilen değerler kendi içinde bir söylem oluşturur. Bu söylemin aktarılmasında yazar, bilgi ve belgelerden alıntı yaparak romanı, adeta bilimsel bir kaynak formuna getirir. Ahmet Turgut kaleme aldığı *Bozkırın Sırrı Türk Peygamberi*'nde Kuran-ı Kerim başta olmak üzere birçok belge ve bilgi niteliği taşıyan kaynakçadan yararlanır. Burada tarihi bir kurgunun bilgi ve belgeler ışığında bilimsel bir zemine oturması hedeflenir. Kurgu düzleminde reel dünyaya yapılan göndermeler, eserin kurgu mu? Yoksa gerçek mi? olduğu çelişkisini ortaya çıkarır. Okurun bir süre sonra göndermeler sonucu, reel dünya ile kurgunun iç içe geçtiği bu belirsizlikte, kafası karışır.

"Kurmaca anlatılarda gerçek dünyaya yapılan kesin göndermeler öylesine iç içe geçer ki romanda bir süre kaldıktan ve haklı olarak fantastik öğelerle gerçekliğe yapılan göndermelerle birbirine karıştırdıktan sonra, okur artık kesin olarak nerede bulunduğunu bilemez." (Lekesiz, 2011:147)

Geçmiş önemli bir kaynak durumuna getiren popüler tarihi romanlar, gelenekçi bir yapıda ilerler. Önemli şahsiyetlerin ve onların yaşam tarzlarının işlendiği "gelenekçi popüler kültürün" bir örneği de Ahmet Turgut'un *Bozkırın Sırrı Türk Peygamberi*'dir.

"Günümüzde sözü edilen bu edebiyat ekolü sayesinde okuyucu, Mevlâna'yı, Tebrizli Şems'i, Yunus Emre'yi, Hacı Bektaş Veli'yi, Hacı Bayram Veli'yi, Somuncu Baba'yı, Mimar Sinan'ı, Yavuz Sultan Selim'i, vb. farklı yazarlardan, farklı üsluplardan okuma fırsatı bulmuştur. (...) Sadece Türk yazarlar değil yabancı yazarlar da bu konuyu eserleri aracılığı ile okuyucuyla buluşturmuştur." (Özdemir, 2014:827-841)

Kurtlar Vadisi adlı dizide de reklamı yapılan yazarın bu romanı, Türkiye'de geniş bir okuyucu kitlesine ulaşır:

"Pazar günü yazmıştım. Demiştım ki, "İçinden en çok kitap geçen dizi Kurtlar Vadisi. Polat bu kez de 'Bozkırın Sırrı-Türk Peygamber' adlı kitabı elinden düşürmedi. Televizyon sektörüne ha bire ödül dağıtanları bilmem ama Yazarlar Birliği, Vadi'ye bir ödül borçlu..." Polat'ın bu hafta çiftlik evinde okuduğu Ahmet Turgut'un kitabı, o gecedten sonra satış

rekorları kırdı. Kitap, hafta sonunda ikinci baskısını yaptı ve tükendi. Yayınevi şu an üçüncü baskıyı hazırlıyor. "Bozkırın Sırrı - Türk Peygamber" romanı, Türkiye'nin en geniş kapsamlı kitap satış sitelerinden www.kitapyurdu.com'da o güne kadar ilk 100 listesinde yokken, dizinin yayınlandığı gece 30'uncu sıraya yükseldi. Hafta başında ise ilk 3'e girdi" (Ayтуğ, 2010).

Romanın bir dikkat çekici özelliği de ana dili Türkçe olan bir peygamberin Türk edebiyatında ilk kez konu edilmesidir. Tarihi romanlarda "Türklük, düşmanlarımız karşısında Türklüğün üstünlüğü, Türk kahramanlığı, kahramanın bağlı olduğu kutsal değerler ve kahraman dışındaki kişilerin üstünlüğü gibi kavramlar bu türlü eserlerin ana temasını oluşturur." (Sağlık, 2002:148) Ahmet Turgut, eserinde romanın tüm imkânlarından yararlanarak Türk-İslam birliğini temsil eden bir Türk peygamber meydana getirir. (Sayar, 2018:374) Kur'an-ı Kerim'de adı geçen Zülkarneyn¹ adlı peygambere benzetilen Öktem karakterine, tarihi ve dini-İslami düşüncenin yeniden hatırlatılması görevi yüklenir. Romanda geçen Öktem kişinin çeşitli cephelerde Zülkarneyn peygamber olduğuna inanılır. (Yazır, 2017)

Konusunu, Hz. Nuh'un oğlu Yasef'in soyuna dayanan Aladağlı Türklerinin dini, siyasi ve kültürel yaşamlarından alan roman, Türkistan töresi ve gelenekleri hakkında geniş bir malzeme sunar. Bu özelliği ile eser bugün halen yaşayan pek çok geleneğin ve ritüelin anlatıldığı popüler romanlar arasında ilk olma özelliği taşır. Özellikle Bozkır Türklerinin yaşamlarının yansıtıldığı romanda, Türk ve Türklüğe ait töre ve âdetler şahıslar üzerinden verilir. Şahıslara böyle bir misyonun yüklenmesinin temel amacı, Türklük düşüncesini yüceltmek ve eski Türk medeniyetini hatırlatmaktır. Bu amaç doğrultusunda yazar, şahısları oluşturmada isim sembolizminden faydalanır. (Uğurcan, 1985:55-56) Kişilere verilen belirli adlar, onların karakter özelliklerini belirtmekle kalmaz aynı zamanda yaşam şekillerini ve hayat tarzlarını da sembolize eder. Örneğin Öktem, romanda kendisine peygamberlik tebliğ edilen kutlu kişidir. Öktem, Ök: Ana, Tem: direk anlamındaki iki kelimedenden oluşur. Romanda 'Çadırı tutan ana direk' anlamındaki Öktem, Kur'an-ı Kerim'de adı geçen 124 bin peygamberden biridir. Ahmet Turgut'un bu ismi kahramanına koyarken bilinçli bir yol izlediği, vermek istediği düşüncelyi şahıs ismine yerleştirdiği görülür. Tanrının teklik ve birlik özelliğinin vurgulandığı romanda yazarın 'çadırı tutan temel direk' anlamına gelen Öktem ismini seçmesi anlamlıdır.

Eserde bulunan zengin malzeme, okuyucuyu bilgilendirirken aynı zamanda geçmiş ve bugün arasında bir bağ kurar. Geçmiş anlatsalar da aslında bugüne vurgu

¹ Kur'an-ı Kerim'de Keyf suresi 83. ve 110. ayetler arasında Zülkarneyn adlı peygamberden bahsedilmektedir.

yapan popüler tarihi romanlarda yazar, tarihi bugünün koşullarında yeniden yorumlar. Ahmet Turgut, röportajında *Bozkırın Sırrı Türk Peygamber'* eserinin kültürel kodları ele alması ve tarihi bir konuya değinmesi bakımından edebi kıstasların ötesine geçtiğini açıkça belirterek çalışmanın savını destekler:

"İlber Ortaylı hoca "Akademisyenler anlatınca tarih bilinir. Edebiyatçılar anlatırsa tarih anlaşılır" der. Şu an içerisinde bulunduğumuz 'kendisini arayan ve kimliğini yeniden tanımlamaya çalışan' toplum yapımız, evvelce hiç olmadığınca tarihe ilgi duymakta..." Gerek *Bozkırın Sırrı'*nın gerekse diğer dört romanımın 'kültürel kodlarımızı ele alan' tarihi konular hakkında olması, bu kitapların edebi kıstaslar ötesinde sahiplenilmesini sağla(r)." (Sayar, 2018:393)

Tarihin geniş halk kitlesi tarafından bilimsel kitaplarda yeterince anlaşılması yazarın romanı oluşturmadaki çıkış noktasıdır. Kurgusal dünyanın imkânları doğrultusunda sunulan Türk-İslam sentezi, bugünün insanı için sıra dışı ve fantastik bulunsa da milli duyguları besleyen kaynaklar olarak değerlendirilebilir. Bu, okurun geçmişle bağlarını kuvvetlendirmesinde önemli bir etkidir.

"Edebiyatın Romanı": *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk*

Popüler romancıların bir kısmı, akademisyen kimlikleriyle hareket edip vermek istedikleri düşüncüyü romanlarında öğretme yoluna giderler. Burada akademik kimlik ile kastedilen, yazarların en az doktora eğitimine sahip olması ve yükseköğretim kurumunda öğretim üyesi olarak görev yapmasıdır. Akademisyen kimlikleriyle edebiyatı sevdirmeyi amaçlayan yazarlar, roman türünü bir araç olarak kullanır ve edebi bilgiyi roman formunda aktarır. İskender Pala, 2000'lerden sonra akademik kimliği ile ön plana çıkan yazarlar arasındadır. "Edebiyatı nasıl öğretim?" sorusuna cevap aradığı romanı, *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk*, son zamanların en dikkat çeken eseridir. Sivil tarihin ön plana çıktığı eser "Yeni Tarihselcilik" kuramı bakımından da önem arz eder.

"Klasik tarih yazımının kurgusalılık çerçevesinde irdelenmesi ve hatta değiştirilmesi Yeni Tarihselciliğin en önemli ilkelerinden biridir. Tarihi olay ve dönemle empati kurmayı ve tarihi sorgulamayı İskender Pala'nın romanlarında sıklıkla görmekteyiz. *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk* bu unsurların en yoğun kullanıldığı romanlarından biridir." İskender Pala, Yeni Tarihselcilerin aksine genel kabul görmüş olan tarihi bilgilerin nesnellüğünden şüphe etmez fakat bunların nedenleri ve sonuçları doğrultusunda bazı öznel değerlendirmeler yapar, bu durum da onu Yeni Tarihselci anlayışa yaklaştırır. Pala, tarihi bilgileri metinsellik açısından değerlendirmekten ziyade nedensellik açısından değerlendirir. İskender

Pala'nın tarihi yeniden kurgulaması, resmi tarihi değiştirerek değil de olayların nedenleri noktasında durması ve bazı tespitler yapması şeklinde gerçekleşmiştir.” (Kırbaş, 2013:126-127)

Roman hakkında söylenenler genelde kurgusal çerçevede sınırlı kalır. Ancak dikkat çekmek gerekir ki İskender Pala'nın edebi kişiliğinin ağır bastığı bu romanı, çeşitli aygıtlar aracılığıyla popüler hale getirilir. Genelde Osmanlı devletini, özelde ise Leylâ ile Mecnun mesnevîsini konu edinen romanda, Divan edebiyatı üzerine süregelen “anlaşılması zor” ve “sıkıcı” gibi söylemlerin önüne geçme amaçlanır. Tarihi roman türünün bir örneği olan *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk*, Osmanlı Devleti'nin belirli bir döneminin edebi, kültürel ve siyasi yönünü okuyucuya aktarır. İskender Pala, kurguyu oluştururken tarihi gerçeklere bağlı kaldığının altını çizer: “Bilakis beni bu konuda kimse eleştirmez. Çünkü ben tarihin hakikatini asla değiştirmem.(...) Çünkü ben romanlarımı yazarken tarihten seçtiğim roman kahramanlarının tarihi hayatlarını ve konumlarını asla değiştirmem.” (Özsoy, 2017:10-15) Ayrıca birçok tarihi kişiliğe yer verilen romanda tarihi kurgu, bilgilerle değil, sahneleme yöntemi ile sunulur. Okur eserde, Osmanlı'nın altın çağından çöküş dönemine kadar uzanan aralıkta, zengin bir edebiyat ve tarih yolculuğuna çıkar. Bu yolculuk, Fuzulî'nin dizeleri ile süslenen bir aşk serüvenine dönüşür:

“Bende Mecnûn'dan füzûn âşıklık isti'dâdı var
Âşık-ı sâdık benim Mecnûn'un ancak adı var

Fuzûlî

Bende mecnundan daha öte bir âşıklık yeteneği var, Gerçek âşık benim
ama Mecnun'un adı çıkmış bir kere!” (Pala, 2016:38)

Yazar Türk edebiyatını, özellikle Divan edebiyatını, şiirsel bir dille ve aşk kurgusu içinde okura sunar. Roman vasıtasıyla Divan edebiyatının ve Türk edebiyatının güzide şahsiyetleri, geniş bir okuyucu kitlesine ulaşır. Eserde verilen Divan şiiri örnekleri, Eski edebiyat geleneğini yansıtmaları bakımından önemli bir role sahiptir. Yazar verdiği açıklamalı şiirlerle Divan edebiyatının şiir görüşünü ve şiir geleneğini okuyucuya aktarır. Bu tutum dönemin ünlü şairlerine ait beyitlerin kolayca anlaşılmasını sağlar. Divan edebiyatının genç kuşaklar tarafından anlaşılması ve önyargılı tutum, İskender Pala'nın *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk* romanıyla kırılmaya çalışılır. Romanda bir aşk sergüzeşti içinde şiirlerin Türkçe açıklamalarına yer verilmesi Divan edebiyatının “zor anlaşılır” yönünü kırar. ‘Divan edebiyatını sevdiren adam’ unvanıyla bilinen Pala, akademisyen kimliğiyle romanın tüm imkânlarından yararlanarak Divan şiirini sevdirmeye yoluna gider. Eserde Fuzulî'nin Anadolu şairleri ile yaptığı sohbetler, nasıl geçindiği, Arapça, Farsça ve Türkçe yazdığı kitaplar, kurmaca düzleminde okura

aktarılır. Türk edebiyatındaki edebi şahsiyetlerin, tarihsel süreç içinde okuyucuya açıklanması ve çok yönlü anlatılması, edebiyatın, roman türünü araç olarak kullandığı görüşünü kuvvetlendirir. İskender Pala, okuyucu kitlesinin uzun zamandır kopuk olduğu Divan edebiyatı sahasını, geniş okur kitlesine taşır. Gençlerin, Divan edebiyatını yeterince anlamamasının nedenini, okurun sorumluluğunda olduğunu belirten Pala, bu konuya şöyle değinir:

"Evet, gençler -itiraf etmeseler de- divan şiiri ile karşılaştıklarında, öncelikle şöyle düşünüyorlardı: "Şimdi bu şair kim bilir ne kadar derin şeyler söyledi. Ben kim, bunu anlamak kim, boş ver." Hâlbuki divan şairlerimiz bugüne bire bir hitap edecek sözler söylemelerine rağmen kelimelerimizi değiştirdiğimiz için onları anlamaz olduk. Evet, divan şiirine bakışta en büyük yanlışlık: "Bu adamlar da bir şeyler söylemiş, anlaşılıyor" deniyordu. Şimdi "Bu şairler bir şeyler söylemiş, neden anlamıyorum acaba?" diye sormanın zamanı. Artık onların fazlalığına değil de kendi eksikliğimize yanmanın vakti gelmiştir." (Ergin, Eylül 2013)

"Geçmiş geleceğe bağlayan bir köprü" (Pala, 10 Ekim 2012) olmak isteyen yazar, müfredatta öğretilen klasik Divan edebiyatının dışına çıkarak Divan edebiyatını anlama ve ona olan ön yargıları kırma yoluna gider. Divan şiirinden şairlerin hayatına kadar zengin bir araştırma girişiminde bulunan Pala, edebiyat bilimini kurgu düzlemi içinde sunar.

"Onaylanan Kadın Şiddeti": İki Genç Kızın Romanı

Popüler romanların araç olduğu konulardan birisi de 'kadın'dır. Kadın nedir? Nazan Bekiroğlu *Duy Beni* dediği şiirinde kadının evrensel tanımına edebi bir türde cevap verir:

"Kadınlar ve kızlar,
dişil ve doğurgan,
duygusal ve duyarlı olan.
eril olmayan yani," (Bekiroğlu, 2002:80-81).

Popüler kültürde "kadın" yaşamın tüm alanlarında tanımlanan ve yeniden üretilen bir söyleme dönüşür. Ne yazık ki toplumsal ve kültürel iktidarın kurulduğu, ataerkil sistemin sürekli yeniden kurulduğu bu alan uzun süre akademik ilginin dışında kalır. Feminist hareketlerle birlikte ön plana çıkan 'kadın' kavramı ve ona yönelik bireysel, toplumsal ve ekonomik çatışmalar, roman türünün kullanımı ile geniş okur kitlesine ulaşır. Beatrice Forbes-Robertson Hale, 1914'te yazdığı *What Women Want: An Interpretation of the Feminist Movement Kadınlar Ne İstiyor:*

Feminist Hareketin Bir Yorumu isimli kitabında ataerkil toplum yapısının kadına dayattığı toplumsal rollere bir eleştiri getirir:

“Bir sınıf olarak kadınlar, her zaman sessizdi; şimdilerde bir kısmı dillendi. Âşık erkek sessizlik dönemlerinde onlar için konuştu ve onları kendi düzlemindeki giysilerle bezedi. Erkeğin düşlem alanı o kadar iyi kurulmuştu ki, kadınlar her ne kadar çoğu kez bunun yüzeysel olduğunu kabul ettiyseler de zaman zaman gerçek olduğuna bile inandılar. Erkek de kendi düşlerinin yalnızca bir yaratığı, zihnindeki bir imgelemsel yaratığı -kadını- benzediğini unuttur ve en sonunda yalnızca kendisini geliştirme gereksinimi ile bir araya gelen çok sayıda farklı bilinçli kadının bireysel ve topluca yükselişine şahit olur. Kendini ifade etmede özgür olan kadın sayısı erkeklerinki kadar olduğunda, dünyada bir tek büyük mücadele sürmeye devam edecektir” (Rakov, 1995:19).

Bu eleştiri, feminist söylemin popüler kültür üzerindeki bakış açısını gösterir. Söylem, ataerkil toplum düzeni içerisinde erkeklerin, feminist kadınların yaratıcılıklarının göz ardı etmelerini, bastırılmalarını ve belli kalıplar içine sokulmalarını sorgular. Popüler kültürde bu yaklaşımlar, sürdürülebilir bir tartışma ortamını da beraberinde getirir. 1960’lardan sonra toplum düzenine bir eleştiri olarak çıkan feminist söylem, toplumda zorunlu bir değişime yol açar. Düşünsel boyutta kendini gerçekleştiren kadın, toplumda bireysel olarak ilerlemeye başlar. Genelde kadın yazarların misyon edindiği bu düşünce, önceleri ekonomik bağımsızlık ve öğrenim hakkı, sonraları annelik ve eş olma şartlarını sorgular. Son zamanlarda ‘kadının cinsel özgürlüğü’ de edebiyatta sıkça işlenen konular arasındadır. Edebiyat, birçok alanda olduğu gibi feminizmin sesini duyurmada da bir araç olarak görülür. Edebiyatın estetik amaçlarının dışında sosyal, siyasal ve daha birçok konuda kullanılması, edebiyat dışı alanların, edebiyat yoluyla takip edilmesini mümkün kılar.

“Edebiyatın kendi estetik amaçları dışında ya da bu amacının yanı sıra böyleleri bir hedef için kullanılması çok bilinen bir yoldur. Felsefi dayanak noktaları olan ya da olmayan bütün düşünce faaliyetleri ve modalar kendilerini edebiyat üzerinden ifade etme, tanıtmaya veya yayma yolunu denerler. Buna karşılık edebiyat, daima amacı kendisi olan bir noktada ‘halis’ kalma endişesiyle bu kullanımların hiç olmazsa kendi tespit ettiği kurallar üstünden olmasını dayatır” (Argunşah, 2016:11).

Edebiyatın amacı ile ondan beklenenler arasında sürekli bir çelişki oluşur. Bir taraftan kadını ve feminizmi odak noktasına alan ve ideal bir feminist kadın tipi çizen, diğer yandan, geniş okuyucu kitlesine hitap etmek isteyen kadın sorununa edebi boyutta bir açıklık getirmek isteyen bir edebiyat söz konusudur. Bu noktada ‘kadın’

araçsal temelde ele alan feminist romanlar "feminist karakter taşıyan edebiyat(ın)" (Argunşah, 2016:12) alanına girer. Geniş kadın kitlelerine hitap eden bu edebiyat, kadın sorununu evrensel boyutta kabul edenlerce "kadın edebiyatı" ve "kadın yazar" tanımlamalarından uzak durulur. Ancak her hâlükârda 'kadın', edebiyat içindeki yerini bulur.

Perihan Mağden *İki Genç Kızın Romanı*'yla 'kadın' sorununa feminist bir söylem üzerinden yaklaşır. Yazarın 2002'de yayımlanan romanı birçok ülkede sesini duyurur ve 2005'te Kutluğ Ataman tarafından *2 Genç Kız* adıyla sinemaya, 2010 yılında Almanya'da Theater Oberhausen tarafından tiyatroya uyarlanır. Feminist söylemi ile dikkat çeken Mağden, şiddet ve bunalım sarmalında, kendine yer edinmeye çalışan Behiye ile kendisi kadar çocuk kalmış bir annenin dünyasından kurtulmaya çalışan Handan'ın arkadaşlık hikâyesini anlatır. Yaşadıkları sosyal çevre, ergenlik dönemi, kadın psikolojisi ve ekonomik sınıf çatışması romanda işlenen belirgin konular arasındadır.

'Kadın' popüler kültürün üzerinde oynadığı en büyük alanlardan biridir. Reklamlar, magazin dergileri, TV dizileri ve programları "kadın" üzerine büyük bir pazar oluşturur. Marka ve markalaşmanın bir takıntı haline geldiği son yıllar göz önüne alındığında, Perihan Mağden'in anlatımı popülist unsurların kitlelere dayattığı düşünce biçimine bir tepki olarak doğar. Romanlarda modern çağda bireyin, özellikle kadının toplumda yer edinme kavgası ve bunun için göstermiş olduğu mücadele, çeşitli yönleriyle ele alınır. Buradaki amaç, kimi zaman toplumda çoğu insanın görmek istemediği ama var olan itilmiş, silik ya da asi yaşantıların rahatsız edici boyutunu göstermektedir. Dolayısıyla 'sanatın rahatsız edici' ve sarsan özelliğine burada değinmek yerinde olacaktır. Süreyya Su, filozof ve sosyologların üzerinde uzlaştığı fikri söyle özetler: "Çağdaş sanatın, tüm değerlerin değersizleşmesine hizmet eden nihilist ve anarşist bir tavrı var." (Su, 2014) Kadın ve Kadın kitlelerine dayatılan markalaşma, kitle iletişim araçlarıyla özellikle TV programları ve moda dergileri ile aşılır. Programlardaki gösterişli hayat tarzı kadınlara, ekonomik durumunun üstünde bir yaşam standardına sahip olmaları gerektiğini düşündürür. Televizyon dizilerindeki zengin yaşam tarzı, lüks araba, evler, "İşte Benim Sitem", "Bugün Ne Giysem" gibi programlar, günlük yaşantıları "olduğundan daha gösterişli" şekliyle kadın izleyicilerin karşısına çıkarır. Popüler kültürde çok satmanın bir aracı olan 'kadın', TV reklamları, afişler, kitap kapakları ve daha birçok yerde pazarlamanın aracı olur. Feminist söylemin materyalist bakış açısında eleştirdiği yönlerden biri de kadın vücudunun cinsel bir obje olarak kullanılmasıdır. Nihat Ateş'in "Çöküş Romanları" arasında değerlendirdiği Mağden'in *İki Genç Kızın Romanı*'nda 'güzellik' unsuru öne çıkarılır. Eğer kadın "güzelse" sınıf atlama, cinsel tatmin nesnesi olma ve başkasının sırtından geçinme hakkı doğar. "Çöküş Romanları"ndaki güzeller ne çalışır ne de herhangi bir

hayat mücadelesi verir. Çünkü o güzeldir ve onun "aynadaki görüntüsüne gömülmüş", imgesi dışına çıkamayan, başkaları için "güzel" olmak zorunda olan ve başkalarının güzel görme "ihtiyacını" karşılamakla görevli bir nesne olmaktan başka yaşam alanı yoktur." (Ateş, 2003:54) Kadına üzerine toplum tarafından açıktan veya üstü kapalı dayatılan kalıplara bir tepki niteliğinde doğan feminizmin izlerine, yazarın eserinde sıkça rastlanmaktadır.

Psikolojik ve fiziksel şiddete uğrayan birçok kadının ses çıkaramadığı bilinen bir gerçektir. Bunun nedenlerinden biri toplumda kadına dayatılan ataerkil yapıdır. Bu yapı içinde kadın, "erkeğinin sözünden çıkmayan", "erkeğe maddi ve manevi muhtaç" bir çemberin içindedir. Kadına yönelik şiddetin sadece aile içinde değil kamusal alanda da olduğu görülür. Romanda Bistüri ve erkek cinayetleri, hem erkek egemenliğine hem de üst sınıfa yönelik bir öfkenin temsili olarak ortaya çıkar. Doğdukları kültürün içinde yabancılaşan "kadın", şiddetin tüm biçimlerine karşı bir direnç geliştirir. Kadın psikolojisi üzerinden verilen direnç, toplumda kadına yönelik yerleşmiş şiddete bir tepki niteliğindedir. Yazarın *İki Genç Kızın Romanı*'nın başkarakteri Behiye'nin sürekli içinden geçen parçalama ve yok etme isteği ile "kadın tipi şiddeti" oluşturmak istediği açıkça görülür:

"Çok doğru. O zaman ben kadın tipi bir şiddet yaratıyorum. Belki, şimdi bak hemen sana bir tez çakacağım: Mesela Ejderha Dövmeli Kız bir adamın fantezisi. Mesela Nikita bir adamın fantezisi. Öyle kontrollü şiddet uygulayan kadın, mesela Bond kızları, bence sadece erkeklerin fantezisi olabilir. Çok doğru; kadınlar ancak çok büyük bir göz kararması anında şiddete başvuruyor. Yoksa kontrolü ele geçirmek amacıyla veya planlı hesaplı şiddete başvuran kadın elbette vardır ama çok çok azdır."(Çoban, 23 Eylül 2015)

Webster's New Word sözlüğünde şiddet(violance) sözcüğünün anlamlarından birisi "Orijinal veya hakiki anlamı veya biçimi bozmak amacıyla bir anlam, ifade vb.nin ters anlamda kullanılması veya bükülmesi, çevrilmesi"dir. (New Webster's Dictionary, 1975:605) Perihan Mağden'in kelimeleri istediği gibi eğip bükmesi, alışılmamış şekillerde kullanımlara yer vermesi romandaki 'şiddet' unsurunun dile yansımalarıdır. Yazarın kelimeleri evirip çevirmesi ve onlarla oynaması dilin kurallarına, dolayısıyla devletin kurumsallaşmış yapısına bir isyan niteliğindedir. Yazar dili 'jonglör gibi çevirerek' metinsel düzeyde bir şiddet yaratır ve içgüdüsel olarak kurumsallaşmış dile karşı çıkar.

"Köşe yazarlığında bir ara özellikle aşırı dille oynadım ve aşırı kırdım, biçtim, döktüm, havaya attım tuttum, jonglör gibi çevirdim dili. Çok sıkılıyordum. Sonuç olarak haftada dört tane köşe yazan insan yok

dünyada. Onun için yazarken de "Bari dille oynayayım" diyordum ve bir ara hakikaten bokunu çıkardığımı da düşünüyorum köşemde. Ama buna bu kadar reaksiyon, bu kadar ağlamalar, zırlamalar olmasını da anlayamıyordum." (Çoban, 23 Eylül 2015)

N. Ateş; Perihan Mağden'in, romanın "nesneleşen dil(ini)" edebi amacın dışına çıkarak toplum içi kadına yönelik şiddeti göstermede bir araç olarak kullandığını ifade eder:

"Mağden'in dili dokunduğu her duyguyu nesneleştiriyor. Bir nesne kılıyor dokunduğu her duyguyu. Peki, bunu nasıl başarıyor? Yöntemi basit aslında. Çoğu zaman paragraf sonlarında, duygu belirten sözcükleri ya büyük harfle başlayarak yazıyor ya da bitişik yazıyor. (...) Ne bekliyoruz ki bir romandan? Roman işte. Hafif, kolaycacak okunan bir post-durum güzelleme. Kabahat romanda değil bende. Romandan, roman gibi bir şeyler bekliyorum. Bir tat, estetik bir haz, akıcı bir dil... Mağden'in bol "oldum"lu, bir nesne-dilinden ne bekleyebilirim ki?"(Ateş,2003:54)

Mağden "üslubundaki şiddeti araç olarak kullanır." (Çoban, 23 Eylül 2015) Kitabın kapağındaki bistüriden kahramanların davranışlarına kadar çeşitli duygusal ve fiziksel şiddet içerikli öğeler bulunur. Çeşitli sebeplerle meşrulaştırılan şiddet yanlısı ve erkeklere bir tepki olarak ortaya çıkan bu tutum, kadınların şeytani yönünden ziyade toplumdaki yerleşmiş şiddete tepkisel bir öfkedir. Bu öfkenin sebebi ise otoritedir. Karakterler sorgusuz sualsiz kabul edilen otoriteye karşı koyarlar. "Şiddet(i) kabul edilebilir bir şey" (Çoban, 23 Eylül 2015) olarak gören yazar, kitabını özellikle gençlerin okumasını ister. Mağden, tek tiplendirme ve "itaat gençliği" ne karşı eserini gençlere (özellikle genç kızlara) ulaşmak için bir araç olarak görür. Çünkü siyasi, ekonomik ve toplumsal hayattaki düzensizlikler, haksızlıklar en çok gençleri etkilemektedir. Doğduğu kültür içinde yabancılaşan genç kadın, şiddetin tüm biçimlerine direnç gösterir. *İki genç Kızın Romanı*'nda da bu şiddet; aile, arkadaş, popüler kültür gibi alanda belirir.

"Ya Çıkarsa...": *Metal Fırtına*

Araçsallaşma kavramı açısından ele alınan diğer bir roman türü, politik kurgu\savaş romanlarıdır. Yakın ya da uzak geleceği kurgulayan komplo teorisi/siyasi kurgu romanları, bilimin ve teknolojinin imkânlarıyla desteklenir, bunun yanı sıra güncel gerçeklik içinde bulunmayacak kurgusal öğeleri de içerebilir. Geniş bir alana hitap eden politik\siyasi kurgularda, hareket odaklı oldukları için, çok az yoruma rastlanır. Yapılan yorumlar ise desteklenen siyasi ve iktidar güç yanlısıdır. Popüler

romanların, yazıldığı dönemin kabul gördüğü ideolojileri kullanması, romanın piyasadaki satış oranını önemli ölçüde etkiler.

Popüler savaş romanları kategorisinde değerlendirmeye alınan Orkun Uçar ve Burak Turna'nın *Metal Fırtına* kitabı "Savaş" unsurunu öne çıkaran politik bir kurgudur. Roman, 500 bin tiraja (resmi olmayan verilere göre 2 milyonu aşan korsana) ulaşır ve yazara yaklaşık 100 milyar kazandırır. Based on book (kitaba dayanan) bir filmin çekilmesi için Özen film ile anlaşılır ancak çekilemez. İlk kez bir romanda dünyanın dört bir yanını ateşe veren ABD'nin Türkiye'ye saldırması ihtimali, popüler bir ürüne konu olur. Eserin popülerleşmesindeki en önemli unsurlardan biri budur. Okuyucu ilgisinin bugünün dünyasına çekildiği eserde; devlet, dini cemaatler, siyasi örgüt, mafya ve gizli teşkilat yapılanması gibi birçok konuya değinilir.

Komple Teorisi veya siyasi kurgu romanlarında, "Bu teori gerçek olsa ne olurdu?" sorusuna bir yanıt aranır. Eserde ABD'nin Türkiye'yi "bir roman kurgusu gibi" işgal edeceği fikrinin altı çizilir. Bu yönüyle roman, sübliminal mesaj verme eğilimi ile dikkat çeker. Dünyada süper güç olarak bilinen ABD'nin Türkiye'yi işgali varsayımı ve bu ihtimalin okuyucuda bıraktığı korku ve panik bilinçaltına etki eden türdendir. Yazar âdeta "bu yazılanlar kurgu olsa da bir gün gerçekleşebilir." ihtimalini okurun bilincine yerleştirir. Bu durumda romanını bir araç olarak gören yazar, 'savaş' fikrini popüler roman unsurlarıyla kurgulayarak geniş kitleleri etkilemeyi hedefler. Okuyucunun bilinçaltındaki "Amerikan tehdidi" unsuru güçlendirilip "işgal" in gerçekleştirileceği olasılığı zihinlere yerleştirilir:

"Ülkede herkesin aklı karışmıştı. Ne zamandır Amerika'nın Türkiye üzerine oynadığı oyunlarla ilgili spekülasyonlar dolaşır duruyordu. İnsanlar bu düşünceleri bir roman kurgusu gibi dinleyip hafızalarında silmişti. Simdi bu hafızalarını derinliklerine giren şeyler gün ışığına çıkmıştı ve gerçek bir kurgunun temellerini atmaya başlıyordu." (Uçar, Turna 2004:66)

Romanın 'Türkiye için uyarı görevi' yaptığını savunanların yanı sıra, romanı ağır biçimde eleştirip kitabın "Türk Ordusu'nu küçük düşürmek ve moralleri bozmak için" (Haber 7, 01.Mart.2005) yazdığını iddiasında bulunanların da olduğu görülür. Kitapta, halkı korkutup sindirmek, azınlıklara ve zenginlere karşı kıskırtmak, askeri yanıltmalar ve yanlışlar, özelde Türk Silahlı Kuvvetlerinin genelde Türkiye Cumhuriyeti'nin güçsüzlüğü, Türk Silahlı Kuvvetlerindeki teknik yetersizlik, plansızlık ve ileri görüş eksikliği, Türk askerinin moral bozukluğu, Türkiye'de her şeyin rüşvetle kolayca halledilmesi, Amerikan ordusunun dayanılmaz ve karşı konulamaz gücü, Türk gazete ve televizyonlarının ABD taraftarlığı ve çıkarıcılığı, yağmacı ve terörist Türk toplumu gibi çıkarımlar sert şekilde tenkit edilir. "Günümüz

paralel olaylar(ına) "(Göknel, 2005:32), gönderme niteliğinde olan roman, hakkında çıkan haberler ve spekülasyonlar ile bugün de popülerliğini korur. Emekli Kurmay Albay Ömer Lütfü Taşcıoğlu gibi pek çok kişi, romanın 'ABD propagandası' olduğunu düşünür. Benzer görüş etrafındakiler, kitaptan satır satır örnek vererek *Metal Fırtına* romanının en az bir bölümünün, asıl metninin İngilizce olduğunu, genç yazarlardan Burak Turna tarafından Türkçeye çevrildiğini' savunurlar.

Romanda istihbarat alanına giren ABD ajanları, "Medya, hükümet, Ordu, ekonomi... Her yere" (Uçar ve Turna: 111) sızıp Türkiye'nin Amerika ile konvansiyonel savaşında onu güçsüz bırakır. İçişleri Bakanlığı bombalanması, Genelkurmay Başkanlığı ve Özel Eğitim Komutanlığı yerle bir edilmesi gibi olayların FETÖ darbe girişiminde yaşanan olaylar ile benzerlik göstermesi eseri spekülatif bir boyuta taşır. Amerikalıların *Metal Fırtına* adını verdikleri operasyona karşı direnç gösteren Türkiye, mücadelesine 'Kod Ergenekon' adını verir. Bu operasyon ile Anadolu, Ergenekon kuvvetlerinin emrine geçer. Olağanüstü hâl ilân edilen Türkiye'de, savaşın şartlarına uygun özel bir yönetim başlar.

Romanın muhtevasıyla reel hayatla paralellik gösteren diğer bir olay Kuzey Irak'ta 35 Türk askerinin öldürülmesidir. Bu tasarım, 24 Mayıs 1993 Bingöl yolunda şehit edilen 33 Türk askerine bir göndermedir. Kitapta Kuzey Irak'ta 35 Türk askeri öldürülür ancak CNN kanalı, tüm dünyaya bu olayı, Türk askerlerinin saldırısı olarak aktarır. Amerika bu olayı kullanarak gizli bir plan ile bor yatakları bakımından zengin olan Türkiye'yi ele geçirip dünyada süper güç olmayı hedefler. Ele geçen gizli dosya içinde, sadece bor ve toryum yataklarının değil, ABD'nin işine yarayan toprakları aldıktan sonra, geriye kalan bölgelerin bir kısmının Kürt devletine, bir kısmının Ermenistan'a, bir kısmının da Yunanistan'a ve çeşitli devletlere paylaşılması planı vardır. Bu rapor, sadece bor minerallerinden değil dini örgütlerin ve lobilerin Türkiye üzerindeki oyunlarından da bahseder. Türkiye, özellikle Protestanlığı yaymak için örgütlenen Amerikan Board of Commissioners for Foreign Missions adlı kuruluşun 1818 yılında yapılan senelik olağan toplantısında aldığı karar ile Ermenilerin misyonerlik faaliyetlerini sürdürmek için kullandığı bir ana üst haline gelir. (Uçar, Turna:101) Anadolu'nun tekrar Hıristiyanlaştırılmasının planlandığı gizli anlaşmada, sözde Ermeni soykırımıyla ilgili karar, ABD komitesinden geçer. Dünya basınında Türkiye saldırgan ve soykırımcı bir şekilde yansıtılır. Böylelikle ABD'nin dünya için tehdit durumundaki Türkiye'yi işgal etmesi geçerli sebebe bağlanır. ABD'nin 'Metal Fırtına Operasyonu' adını verdiği bu operasyonda (diğer adıyla 'Sevr') Türkiye'yi, Ortadoğu'da büyük bir savaşın içine çekip onun, Afganistan ve Irak ile Amerika'ya bağlanması planlanır.

Ngugi'e göre edebiyatta iki tür estetik vardır: Biri sömürü ve baskının diğeri ise özgürleşme mücadelesinin estetiğidir. (Jusdanis, 1998:27) *Metal Fırtına*'da anlatılan politik bir kurgu da olsa bir ülkenin işgalidir. Bu, Kurtuluş Mücadelesindeki bir milliyetçilik değil Şaban Sağlık'ın deyimiyle “yarı milli yarı kozmopolit bir görüntü arz etmektedir. (Sağlık, 2012:256) Orkun Uçar'ın “Vietnam savaşı dönemindeki çift-düşün propaganda çalışmaları gibi Metal Fırtına da o kadar sert ve rahatsız edici ki kimsenin kullanmasına izin vermeyecek bir eser.” (Sağlam, 03.11.2014) olarak tanımladığı roman, manipülelere karşı cephe alır. Eser milli duyguları harekete geçirse de bazı kesimlerce dışlanır ve “Üvey evlat” (Sağlam, 03.11.2014) muamelesi görür. Yazar kurguladığı yakın veya gelecek komplo teorisi ile gelecekteki olasılıkları anlatmaya çalışan Burak Turna bu eseri yazmasındaki amaçlardan birini de Türk halkına işgal olasılığının varlığını unutturmamaktır.

“Türk halkı kısa zamanda her olayı unutuyor. 80 sene önce Yunanistan Ankara önlerine kadar gelmişti. Olmaz diye bir şey yok. Günümüzde her an her şey olabilir. Bakın Endülüs diye bir devlet vardı, 600 yıl yaşadılar ama bir gecede İspanyollar hepsini yok ettiler. Ben ülkemiz hep işgal edilebilir gibi bir paranoyaya sokmak istemiyorum kimseyi ama bize de hiçbir şey olmaz dememeliyiz. Bir gün bizi zayıflatıp aniden vurabilirler. Sonuçta politika çıkar savaşıdır. Belli bir güce erişen her ülke bunu düşünür. Türkiye şu an için savunmadadır. Türkiye'nin şu an çıkarları tehdit altındadır.” (Günay, 19.02.2005)

Türkiye'de ilk kez bir 'araştırma kitabı' değil, tek kaleminden çıkması gereken bir 'roman', iki yazar tarafından, ortak imzayla yayınlanır. Yazarlardan Orkun Uçar'ın, 25.07.2008 tarihinde Art Avrasya kanalında *Ceviz Kabuğu* adlı programda 'Bu kitabı yazarken ölümü göze aldım.' açıklaması eserin, sade bir roman sınırını aşır her yönüyle üzerinde durulması gereken bir boyuta ulaştığının göstergesidir.

Sonuç

Modern Türk edebiyatında “araçsallaşma” sürecini 1839 Tanzimat Fermanı'nın ilanına kadar dayandırmak mümkündür. Dönemin şair ve yazarları, edebi eserlerde Tanzimat fermanının açılımını yapmak, yenileşme sürecinden doğan, özgür iradeli, pozitivist, akılcı ve Batılı yeni insan modelini oluşturmak için edebiyatı bir araç görür. 2. Meşrutiyet döneminde şekillenmeye başlayan milliyetçi düşünce, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla temel ideoloji haline gelir.

20. yy.da doğrudan veya dolaylı hegomanik ilişkiler popüler kültürü, devletin elinde önemli bir araç durumuna getirir. Alt kültürler zaman içinde çeşitlenerek değişir. Halk kültürü gücünü kaybederek egemen ideoloji tarafından kullanılan bir

sermayeye dönüşür. 1980 sonrası değişen edebi ortamlarla 'yansıtmacı' edebiyat anlayışı değişir. Yayınevlerinin çoğalması, rekabetin gelişmesi, kitabın diğer mallar gibi reklamının yapılması ve sergilenmesi, kitabı piyasa malına dönüştürür. Böylelikle popüler ve popülerleştirilen roman, yeni türleriyle kültürel çalışmalardan siyaset bilimine kadar birçok alanı etkileyerek bir metaya dönüşür.

Yazarın bir metni kurmadaki niyeti, o metni oluşturma sürecinin anlaşılmasını sağlar. Yazara "Niçin yazıyorsun?" sorusu sorulduğunda okuyucunun aldığı cevaplarda çeşitli amaçlar güdüle bile nihayetinde onun "kendisi" olacaktır. Çünkü bütün anlatılar insanı anlatmaktadır. Çoğu zaman yazarın neyi anlatmak istediği ve okuyucunun ne anladığı hususunda tartışmalar ortaya çıkar. Devrin sosyal, ekonomik, kültürel yapısı, adet ve gelenekler, çağın insan ve toplum üzerindeki etkileri, siyasal rejimler, birey-toplum, toplum-karşıt toplum arası çatışmalar, dil ve din vs. pek çok unsur yazarın niyetini gerçekleştirmek için düzenlenir. Metin içindeki özel vurgular, tekrar veya imalar işlevsel rol oynar. Ancak bazen metnin anlamı yazarın niyetini aşar. Eseri yazma süreci biten yazar, "Ben bu eserde şunu demek istiyorum." açıklamasıyla aslında kendi yorumunu yapmış olur. Kalem sahibi, zihinsel dışavurumunda, tamamıyla kendi seçtiği araçlarla sanal bir dünya oluşturur. Eserleri incelemede niyeti görünür kılan ise kahramanlar, zaman, mekân, anlatıcı ve bakış açısı, tasvirler... gibi unsurlardır. Bu bağlamda Gadamer, "bazen" değil "daima" metnin anlamı, yazarın niyetini aştığını ifade ederek yazarın zihinsel tasavvurunu metinden bağımsız hale getirir.

2000'lerden sonra yayımlanan popüler Türk romanları, sekiz eser örneği üzerinden değerlendirdik. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuç, yazarların eserlerini oluşturma sürecinde belli bir amaç gütmeleridir. Bu amaç doğrultusunda eserini işleyen yazar kimi zaman, metnin yazınsal (edebi) boyutunu aşarak onu bir araç durumuna getirir. O; tarihi, dini, siyaseti, aşkı, kadını, savaşı, suç ve adaleti, roman formunda okura taşımayı amaçlar. Böylece roman edebi formun dışında kullanılan bir materyale dönüşür. Değerlendirmede 2000'lerden sonra popüler romanların araçsallaştığı noktalar daha fazla genişletilebilir. Örneğin, Ayşe Kulin'in *Türkan* popüler "biyografi", Kürşat Başar'ın *Başucumda Müzik*, İhsan Oktay Anar'ın *Suskunlar* ve Nazan Bekiroğlu'nun, *Yusuf ile Züleyha* adlı eserleri "sanat", Yaşar Kemal'in *Çıplak Deniz*, *Çıplak Ada* ve *Bir Ada Hikâyesi* "çevre" alanında değerlendirilebilir. Ancak şu hususu tekrar belirtmek gerekir ki yukarıda ismi geçen roman ve romancıların popüler roman yazdığı anlaşılmasın. Bu eserlerin ve romancıların bazıları reklam ve çeşitli medya organları vasıtasıyla popülerleştirilir.

Değerlendirme, sekiz eserle sınırlı tutulup "Araçsallaşma" kavramı açısından 2000'lerden sonraki popüler Türk romancılığına bir çerçeve çizer. Bu değerlendirme

sonucunda eserlerin hemen hemen hepsi belirli bir amaç doğrultusunda ele alınır. Turgut Özakman *Şu Çılgın Türkleri*, Milli Mücadele ve Batılılar tarafından ‘Türk mucizesi’ olarak kabul edilen Kurtuluş Savaşı’nı gelecek kuşaklara doğru bir şekilde aktarmak ve emperyalizmle olan savaşın öneminin vurgulanmak istenmesi, Sinan Yağmur’un tasavvufi bir lider olan Şems ve Mevlana’nın yaşam öyküsüne ışık tutarak onlar hakkında okuyucuyu bilgilendirme yoluna gitmesi, Elif Şafak’ın geniş okur kitlesine "aşk"ı anlatmak istemesi, Ahmet Ümit’in *Bab-ı Esrar*’da Mevlana’dan hareketle popüler polisiye romanlarda öne çıkan ‘suç ve adalet’ unsurunu tasavvuf öğretisi üzerinden vermeye çalışması, Ahmet Turgut’un *Bozkırın Sırrı Türk Peygamber*’de ise postmodern teknikleri tarihsel romana uygulayarak tarih olgusunu sorunsallaştırması, “Divan şiirini sevdiren adam” olarak tarihe geçen İskender Pala’nın akademisyen kimliği ile *Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk* romanını, edebiyatı sevdirmeyi amaçlaması, Perihan Mağden’in *İki Genç Kızın Romanı*’yla, kadın sorununa eğilerek “*Kadın tipi şiddeti*” ve feminist bir yaklaşımla kadın duyarlılığını öne çıkarması, Orkun Uçar ve Burak Turna’nın *Metal Fırtına*’ ile “savaş” ihtimalini odağa yerleştirerek ABD’nin Türkiye’yi işgal edebileceği ihtimalini okuyucuya hatırlatması gibi amaçlar romanın bir araç olarak kullanıldığını açıkça ortaya çıkarır.

Kaynakça

- Akçay, Ahmet S. (2012). *Bellekteki Huriler*. İstanbul: Onur Kitaplığı.
- Argunşah, Hülya (2016). *Kadın ve Edebiyat Kendini Yazmak*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Arslan, Rengin "90'larda Ne Olmuştu: Faili Meçhuller, Kayıplar". BBC Türkçe, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015.09.150903_90lar_2_insan_haklari.%20İstanbul. [erişim tarihi: 03 Eylül 2015].
- Aslan, Selma. Ahmet Ümit, "Cinayeti Yazıyor", (Röportaj). Milliyet, Pazar, <https://www.milliyet.com.tr/pazar/cinayeti-yaziyor-5298478> [erişim tarihi:22 Aralık 2000].
- Ateş, Nihat. (2003). *Çöküş Romanları*. İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Aytaç, Gürsel (2009). *Edebiyat Yazıları(2000-2010)*, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Aytuğ, Yüksel. Polat Edebiyat Programı Yapsın, *Sabah*. https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/aytug/2010/03/17/polat_edebiyat_programi_yapsin, [erişim tarihi:17.Mart 2010]
- Batı, Uğur (2015). *Tüketici Davranışları*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Bekiroğlu, Nazan (2002). *Yusuf ile Züleyha*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Belge, Murat (2014). *Edebiyat Üstüne Yazılar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bölükbaşı, Adem (2016). Postmodern Tanrı Misafiri: Popüler "Tasavvufçu"luk. *Hacettepe Üniversitesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, (3) 1, Ankara, s.150-170.
- Canatan, Kadir (2003). "AKP bağlamında "Yeni İslamcılık". *Bilgi ve Düşünce*, No.4, İstanbul, s.22-28.
- Canbay, Belma (2014). Türkiye'de Roman Yazarlarının Markalaşma Süreci: Elif Şafak Örneği. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Cündüoğlu, Düccane. "Aklın Kaleminden Kırk Kurallı" Aşk. *Yeni Şafak*. İstanbul <https://www.yenisafak.com/yazarlar/duccanecundioglu/aklin-kaleminden-kirk-kuralli-ak-18348> [erişim tarihi:30 Ağustos 2009].
- Kandemir, Gülşen (2011). "Yazarlık Ağır İştir Ama Mutluluk Verir". İSMMMO Yaşam, s.30-33.
- Çayır, Kenan (2015). Türkiye'de İslamcılık ve İslami Edebiyat, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Çoban, Ş. Murat Romanla Aramda Kötü Bir Kan Var (Söyleşi). K24, <https://t24.com.tr/k24/yazi/romanla-aramda-kotu-bir-kan-var>, 369. [erişim tarihi: 23 Eylül 2015].
- Durgun, Sezgi (2006). Homo Balkanicus, Çılgın Türkler ve Diğerleri, *Toplum ve Bilim*, S.105. İstanbul, s. 245-264.
- Eco, Umberto (1995). *Kara Korsanın Gözyaşları*. Çev. Kemal Atakay, Adam Sanat, S111. Şubat s.49.
- Eco, Umberto (2017). *Popüler Roman Kahramanları*. Çev. Kemal Atakay, İstanbul: Alfa İnceleme.
- Eflatun, Şölen (2009). Çev. Akar, Birdal. İstanbul: Şule Yayınları.
- Ergin, Mehmet”İskender Pala: Geçmişi Geleceğe Bağlamak İstiyorum”. S.19/, *Röportaj* <http://www.islamihayatdergisi.com/yazarlar/detay/mehmet-ergin>. [erişim tarihi: Eylül 2013],
- Eygi, Ş. Mehmet (10 Ekim 2012). Pala, İskender: “Geçmişi Geleceğe Bağlayan Bir Köprü Olmak İstiyorum”. [Elektronik Versiyon]. *İslami Hayat*. 19 [erişim tarihi:6 Temmuz 2016].
- Eyigün, Sabri (2005). “Edebiyat ne Zaman Politik Olabilir?”. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.14 s.1 s.247.
- Goffman, Erving. (1956). *Thepresentation of Self İn Everyday Life*. University of Edinburgh Social Sciences Research Centre.
- Göknel, Ergun (2005) *Metal Fırtına ve Gallipoli*, “Metal Fırtına” Kitabı Üzerine Düşünceler. *Teori*, S.184 s.25-39.
- Günay, Baki. “Metal Fırtına Yazarı İddialı Konuştu” www.stargazete.com, <http://www.internethaber.com/metal-firtina-yazari-iddiali-konustu-1150094h.htm>. [erişim tarihi: 19.10.2005]
- Haber 7. <http://www.haber7.com/kultur/haber/78772-metal-firtinayi-aslinda-kim-yazdi>. [erişim tarihi: 01.03.2005].
- İbn Haz El- Endelüsi (2017). *Güvercin Gerdanlığı*, Çev. Mahmut Kanık, İstanbul: İnsan Yayınları.
- Jusdanis, Gregory. (1998). *Gecikmiş Modernlik ve Estetik Kültür*, Çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları.
- Kırımlı, Bilal. Elif Şafak’ın Romanlarında Milliyet ve Türklük Algısı, www.tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/pdf/2010GUZ/krml_bilal_261-281.pdf. [erişim tarihi: 01.02.2012].

- Lekesiz, Ömer (2011). Haz. Uysal Z., *Edebiyatın Omzundaki Melek*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mağden, Perihan (2014). *İki Genç Kızın Romanı*, İstanbul: Everest Yayınları.
- Mağden, Perihan. Sinirimin Kaynağı Gürcü Geni (Röportaj). *Hürriyet*, <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/sinirimin-kaynagi-gurcu-geni-38352522>, [01.06.2002].
- Munslow, Alun (2000). *Tarihin Yapısökümü*. (Çev. Abdullah Yılmaz) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Neslihan, Acı (2005). *Şu Çılgın Türklerin Yazarı*, İstanbul: Picus Yayınları.
- New Webster's Dictionary (1975). U.S.A.:Delair Publishing.
- Özakman, Turgut (2015). *Şu Çılgın Türkler*, İstanbul : Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, Mehmet (2014). Bozkırın Üzrine Doğan Güneş: "Bozkırın Sırrı Türk Peygamber" *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/9 Spring, p. 827-841.
- Özgür Duygu, Durgun. "Neo-liberal Çağın "Maneviyatçı" Yazarı Sinan Yağmur". *SanataTak*. <http://www.sanataTak.com/view/sinan-yagmur-fenomeni>. [erişim tarihi:08 Mayıs 2014].
- Özsoy Erdoğan, Funda (2017). "Her Şey Aşk ile Başladı ve Aşk Hep Var Olacaktır". *Türk Edebiyatı*, S. 519, s.10-15.
- Pala, İskender (2016). *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Rakov, Lana (1995). *Kadın ve Popüler Kültür*. Der. Süleyman İrvan& Mutlu Binark, İstanbul: Ark Yayınları.
- Sağlam, Mürsel Ferhat. Metal Fırtına'nın Yazarı ile Röportaj. *Şilep Dergi*(dijital dergi),<http://www.silepdergi.com/orkun-ucar-ile-roportaj/> [erişim tarihi: 03.11.2014].
- Sağlık, Şaban (2002). Tarihi Popüler Türk Romanlarında Yüceltilen Bir "Değer" Olarak "Türk Kimliği". *İlmi Araştırmalar*, S.14, s.148.
- Sağlık, Şaban (2012). 100. Yılında Yeni Lisan Hareketi ve Milli Edebiyat Çalıştayı Bildirileri. Editör: Hülya Argunsah-Oguzhan Karaburgu, Bölüm adı: "Milli Edebiyatın Kanonik Karakterleri ve Ziya Gökalp'in Ütopik Tavrı". Türk Edebiyatı Vakfı.

- Saruhan, Ece. Kitaplarımı Mevlânâ ile Şems yazdırdı. Haber Türk, 14:29:46, <https://www.haberturk.com/yazarlar/ece-saruhan/749641-kitaplarimi-mevlana-ile-sems-yazdirdi>. [erişim tarihin: 10 Haziran 2012].
- Sayar, Elif (2018). “Araçsallaşma” Kavramı Açısından 2000’lerden Sonra Popüler Türk Romancılığı” (Yayımlanmamış Doktora Tezi), *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bil. Ens. Yeni Türk Edebiyatı Ana bilim dalı*, Samsun.
- Sayım, Çınar. “Elif Şafak’ın “Aşk” Romanının Sektöre Çok Ciddi Katkısı Oldu”. http://vatankitap.gazetevatan.com/haber/elif_safakin_ask_romaninin_sektore_cok_ciddi_katkisi_oldu/1/17759. [erişim tarihi: 12.06.2016].
- Su, Süreyya (2014). *Çağdaş Sanatın Felsefi Söylemi*. İstanbul: Profil Kitap.
- Şafak, Elif. Elif Şafak romanını anlattı: Aşkı yazmak. <http://www.elifsafak.us/degerlendirmeler.asp?islem=degerlendirme&id=120>. [erişim tarihi: 25 Mart 2016].
- Şafak, Elif (2009). *Aşk*, İstanbul: Doğan Kitabevi.
- Taner, Timur (2006). ““Çılgın Türkler”, “Lloyd George’un Çocukları” ve Anti emperyalizm” *Kızılılık*. S26, Şubat –Mart İstanbul. s.15-19.
- Tekin, Mehmet (2010). “Tuhaf Bir Tezli Roman: Aşk”. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, S.4 Temmuz- Aralık, 7-35.
- Timuçin, Afşar (2006). *Aşkın Diyalektiği*, İstanbul: Bulut Yayınları.
- Tökel, Dursun Ali (2002). “Niyet Boyutundan Kurmacayı Okumak; Yazarın Niyeti Romanın Oluşumu”, *Hece: Türk Romanı Özel Sayısı*. S.65/66/67, Ankara Temmuz S.4 s.206-216.
- Turgut, Ahmet (2017). *Bozkırın Sırrı Türk Peygamber*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Turgut, Ahmet Kanal24, <https://www.youtube.com/watch?v=9N3xvTwDWZQ>. [erişim tarihi:19Nisan2016].
- Türkçe Sözlük (2011), Ankara : TDK Yayınları.
- Uçar, Orkun ve Turna, Burak (2004). *Metal Fıtına1*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Uğur, Veli (2013). *1980 Sonrası Türkiye’de Popüler Roman*. İstanbul: Koç Üni. Yayınları.
- Uğurcan, Sema (1985). “Ahmet Mithat Efendi’nin Romanlarında İsim Sembolizasyonu”, *Türk Edebiyatı / Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*. S.25, İstanbul Temmuz, s.55-56.
- Ümit, Ahmet (2016). *Bab-ı Esrar*. İstanbul: Everest Yayınları.

- Yağmur, Sinan (2015). *Aşkın Gözyaşları1* Tebrizli Şems. İstanbul: Karatay Yayınları.
- Yalçın, S. Dilek, Çelik (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*. Ankara :Akçağ Yayınları.
- Yar, Mesut. Ahmet Ümit-Mesut Yar Röportajı. <http://www.muhibbiler.com/ahmet-umit-mesut-yar-roportaji>, [erişim tarihi:14.08.2011].
- Yazır, Elmalılı Muhammet Hamdi (2017). *Üçlü Elmalılı Hamdi Yazır Kuranı Kerim ve Meali*. Keyf Suresi 83.-110 Ayetler. İstanbul: Pamuk Yayıncılık.
- Yüksel, Aytuğ. Polat Edebiyat Programı Yapsın. *Sabah gazetesi*, https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/aytug/2010.03.17/polat_edebiyat_programi_yapsin [erişim tarihi: 17.03.2020].